

NASILJE U PORODICI – ŠTA GOVORE PODACI

NASILJE U PORODICI – ŠTA GOVORE PODACI

Ova publikacija nastala je u okviru projekta „Smanji rizik, povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe vatreng oružja u kontekstu nasilja u porodici”, koji realizuje Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Srbiji, uz finansijsku podršku Ministarstva spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke. Projekat doprinosi sprovođenju Mape puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakin oružjem (*Small Arms and Light Weapons – SALW*) i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine.¹

Mapa puta stavlja poseban naglasak na rodnu dimenziju i rodne implikacije zloupotrebe vatreng oružja i ima cilj da poveća rodnu odgovornost politika kontrole SALW na Zapadnom Balkanu, posebno u kontekstu nasilja nad ženama, nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, što je i specifičan cilj Mape puta.

Projekat „Smanji rizik, povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe vatreng oružja u kontekstu nasilja u porodici“ podržava sprovođenje Cilja 4 Mape puta: Do 2024. značajno smanjiti ponudu, potražnju i zloupotrebu vatreng oružja kroz povećanje svesti, edukacije, informisanja i javnog zastupanja.

Projekat je usmeren ka daljem unapređenju pravnih i političkih okvira kako bismo se efikasno suočili sa složenošću nasilja u porodici, ojačali sistem prevencije kroz promenu društvenog okruženja i povećali svest muškaraca i žena o opasnostima zloupotrebe vatreng oružja. Projekat nastoji da smanji rizik od zloupotrebe malokalibarskog i lakin oružja i omogući bolji pristup delotvornoj zaštiti za žrtve nasilja, kroz održivo i integrisano pružanje usluga i povećanje nivoa poverenja u bezbednosne institucije.

¹ Mapu puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakin oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine, zajedno su razvile vlade Zapadnog Balkana pod pokroviteljstvom Nemačke i Francuske, a u koordinaciji sa Evropskom unijom, te uz tehničku podršku Centra za kontrolu malokalibarskog i lakin naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (UNDP SEESAC). Mapa puta je najsveobuhvatnija delatnost u pogledu kontrole naoružanja u regionu, koja pokriva sve ključne aspekte, od obezbeđivanja skladišta oružja i municije do uvođenja aspekta rodne ravnopravnosti u kontrolu vatreng oružja i suzbijanje ilegalne trgovine naoružanjem. Mapu puta usvojili su lideri država i vlada Zapadnog Balkana na Londonskom samitu 2018. godine. Tekst mape puta dostupan je na: https://www.seesac.org/f/docs/publications-salw-control-roadmap/Roadmap_brosura_20x20_BCMS_web.pdf.

Autorka ovog pregleda podataka je Biljana Stepanov.

Sadržaj ove publikacije, kao i nalazi prikazani u njoj su odgovornost autorke i ne odražavaju nužno stavove Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Vlade Republike Srbije, niti Ministarstva spoljnih poslova Savezne Republike Nemačke.

Za više informacija molimo kontaktirajte:

Program Ujedinjenih nacija za razvoj

Bulevar Zorana Đindjića 64a, 11000 Beograd, Srbija

registry.rs@undp.org

rs.undp.org

Izdavač: Program Ujedinjenih nacija za razvoj

Lektura: Ivanka Andrejević

Dizajn i priprema za štampu: Marija Milenković MIYS

Štampa: PROOF

Tiraž: 300

Godina izdanja: 2022.

ISBN 978-86-7728-311-7

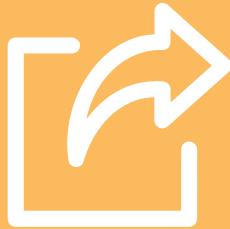
© UNDP 2022 – Sva prava zadržana.

SADRŽAJ

SKRAĆENICE	7
TABELE I GRAFIKONI	8
UVOD	11
OGRANIČENJA POSTOJEĆIH EVIDENCIJA	15
ZAKONI KOJIMA SE REGULIŠE SUZBIJANJE NASILJA U PORODICI	23
I. PODACI U VEZI SA SPREČAVANJEM NASILJA U PORODICI	28
II. PODACI O PRIMENI ZAKONA O SPREČAVANJU NASILJA U PORODICI	41
III. KRIVIČNA DELA IZVRŠENA U OKVIRU PORODICE I PARTNERSKIH ODNOSA U PERIODU 2016–2020.	46
IV. STATISTIČKI PODACI JAVNIH TUŽILAŠTAVA ZA KRIVIČNO DELO NASILJE U PORODICI IZ ČLANA 194. KRIVIČNOG ZAKONIKA	59
V. PODACI O NASILJU U PORODICI I VATRENOM ORUŽJU	66
VI. FEMICID – RODNO ZASNOVANA UBISTVA ŽENA IZVRŠENA VATRENIM ORUŽJEM	73
ZAKLJUČCI	77
LITERATURA	80

SKRAĆENICE

GKS - Grupa za koordinaciju i saradnju

KD - Krivična dela

KZ RS - Krivični zakonik Republike Srbije

MUP - Ministarstvo unutrašnjih poslova

PAS - Psihoaktivne supstance

RJT - Republičko javno tužilaštvo

RS - Republika Srbija

SALW - *Small arms and light weapons* (malokalibarsko i lako oružje)

SEESAC - *South Eastern Europe Small Arms Control* (Centar za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi)

UN - Ujedinjene nacije (*United Nations*)

UNDP - *United Nations Development Programme* (Program Ujedinjenih nacija za razvoj)

VS - Vojska Srbije

ZSNP - Zakon o sprečavanju nasilja u porodici

TABELE

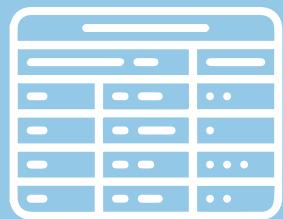

Tabela 1: Ukupan broj događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici prema vrsti nasilja

Tabela 2: Podaci o broju, vrsti i kršenju izrečenih mera za događaje u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici 2018–2020.

Tabela 3: Mera privremenog udaljenja učinioca iz stana

Tabela 4: Mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira sa žrtvom nasilja i prilazi joj

Tabela 5: Žrtve događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici po polu 2018–2020.

Tabela 6: Starosna struktura žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici

Tabela 7: Podaci o broju punoletnih žrtava u vezi sa nasiljem u porodici po starosnim kategorijama 2018–2020.

Tabela 8: Podaci o učiniocima iz posebnih kategorija

Tabela 9: Učinioci nasilja prema starosnim kategorijama

Tabela 10: Podaci o oštećenim licima po polu i starosti sa izrečenim i produženim merama zaštite i usvojenim tužbama za mere zaštite

Tabela 11: Broj oštećenih lica po polu i starosnoj dobi za određene članove KZ RS, za dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa 2016–2020.

Tabela 12: Broj oštećenih lica po polu za određene članove KZ RS, za dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa

Tabela 13: Starosna struktura oštećenih lica za pojedina krivična dela u vezi sa nasiljem u porodici

Tabela 14: Starosna dob punoletnih oštećenih lica za krivična dela u vezi sa nasiljem u porodici (čl. 113, čl. 114, čl. 121. i čl. 194. KZ)

Tabela 15: Podaci o postupanju za krivično delo nasilje u porodici 2017–2020.

GRAFIKONI

Grafikon 1: Događaji u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici, broj žrtava i učinilaca, 2018–2020.

Grafikon 2: Broj događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici prema vrsti nasilja 2018–2020.

Grafikon 3: Broj izrečenih, produženih i prekršenih hitnih mera za događaje u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici 2018–2020.

Grafikon 4: Podaci o izrečenim hitnim merama u odnosu na učinioca

Grafikon 5: Žrtve događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici 2018–2020.

Grafikon 6: Polna struktura žrtava događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici

Grafikon 7: Maloletne i punoletne žrtve događaja u vezi sa nasiljem u porodici 2018–2020.

Grafikon 8: Starosna struktura punoletnih žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici i partnerskim odnosima 2018–2020.

Grafikon 9: Žrtve događaja (prema srodstvu sa učiniocem nasilja u porodici i partnerskim odnosima) 2018–2020.

Grafikon 10: Učininci događaja u vezi sa nasiljem u porodici po полу 2018–2020.

Grafikon 11: Starosna struktura učinilaca nasilja 2018–2020.

Grafikon 12: Učininci događaja (prema srodstvu sa žrtvom nasilja u porodici) 2018–2020.

Grafikon 13: Primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici – evidencija javnih tužilaštava za period od 1. januara 2019. do 30. septembra 2021.

Grafikon 14: Oštećena lica u kontekstu nasilja u porodici po полу 2019–2021.

Grafikon 15: Krivične prijave za krivična dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa 2016–2020.

Grafikon 16: Polna struktura oštećenih krivičnim delima u vezi sa nasiljem u porodici i partnerskim odnosima 2016–2020.

Grafikon 17: Oštećena lica po polu za određene članove KZ RS, za dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa 2016–2020.

Grafikon 18: Prijavljena lica za krivično delo nasilje u porodici po polu 2017–2020.

Grafikon 19: Oštećena lica krivičnim delom nasilje u porodici po polu 2017–2020.

Grafikon 20: Prijave, optužbe i osude za krivično delo nasilje u porodici 2017–2020.

Grafikon 21: Oštećena lica krivičnim delom ubistvo i teško ubistvo 2017–2020.

Grafikon 22: Podaci o vatrenom oružju

Grafikon 23: Krivična dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršena upotrebom vatrenog oružja 2017–2020.

Grafikon 24: Broj krivičnih dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršenih upotrebom legalnog ili ilegalnog vatrenog oružja 2017–2020.

Grafikon 25: Krivična dela izvršena upotrebom vatrenog oružja u legalnom i ilegalnom posedu razvrstana prema krivičnom delu

UVOD

U Republici Srbiji se svake godine povećava broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici. Međutim, nasilje u porodici i dalje se manje prijavljuje u odnosu na druga krivična dela. Zakonodavni okvir koji se odnosi na sprečavanje i kažnjavanje nasilja u porodici poslednjih godina značajno je unapređen, i razvijene su mere i prakse usmerene na njegovo sprečavanje i suzbijanje. Uprkos postignutom napretku kada je u pitanju zakonodavni okvir, rasprostranjenost nasilja prema ženama i dalje predstavlja zabrinjavajuću realnost. Posebno zabrinjava to što se broj ubistava žena izvršen u porodici i partnerskom odnosu godinama ne smanjuje značajno.

Prisustvo vatrengog oružja u kontekstu nasilja u porodici i partnerskim odnosima povećava rizik od ubistva i do dvadeset puta.² Vatreno oružje se osim toga zloupotrebljava i za zastrašivanje, vršenje kontrole, kao i za sproveđenje psihičkog i seksualnog nasilja. Visok stepen dostupnosti i rasprostranjenosti (ne)legalnog vatrengog oružja predstavlja ogromnu pretnju u slučajevima nasilja prema ženama i jedan je od indikatora visokog rizika od ubistva žena – femicida. Zbog ubojitosti vatrengog oružja i mogućnosti njegove zloupotrebe za ranjavanje i ubistva, uključujući i višestruka ubistva, mnoge žrtve suviše su uplašene da nasilje prijave, a prisustvo vatrengog oružja može i svedočiti nasilja odvratiti od „mešanja“ i pružanja pomoći žrtvama.³

Od načina na koji se primenjuju zakonske norme i odgovora institucija na potrebe osoba u situaciji nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja zavisi kakve će biti opšta reakcija na nasilje u društvu i društvena tolerancija na ovakvo ponašanje, kao i stav prema zloupotrebi vatrengog oružja.

Za adekvatan pristup institucionalnoj zaštiti žrtava i efikasno sprečavanje nasilja u porodici i partnerskim odnosima, njegovog ponavljanja i eskalacije, važno je prikupljati i analizirati sve raspoložive podatke i informacije u vezi sa ovom oblašću. Prikupljanje i evidentiranje podataka, kako u vezi sa slučajevima nasilja prema ženama i nasilja u porodici, tako i onih koji se odnose na trendove i specifičnosti, neophodno je kako bi institucije koje postupaju u ovim slučajevima mogle da donose informisane odluke i politike koje će rezultirati odgovarajućim preventivnim merama i merama koje će biti

² Campbell, Jacquelyn C., et al, Assessing Risk Factors for Intimate Partner Homicide, NIJ JOURNAL / ISSUE NO. 250, dostupno na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/jr000250e.pdf>.

³ Nasilje u porodici i zloupotreba vatrengog oružja, UNDP, 2021, dostupno na: https://www.rs.undp.org/content-serbia/sr/home/library/womens_empowerment/nasilje-u-porodici-i-zloupotreba-vatrenog-oruza.html (10. oktobar 2021).

usmerene na sprečavanje i zaustavljanje nasilja – kako unutar pojedinačnih sistema, tako i u okviru multisektorske saradnje više organa koja počiva na razmeni informacija.

Prikupljanje i evidentiranje podataka u vezi sa nasiljem u porodici, uključujući i one koji se odnose na dostupnost, posedovanje i zloupotrebu vatrenog oružja, takođe su neophodni za sagledavanje rezultata intervencija u praksi i obezbeđenja efikasne zaštite postojećim merama i zakonima za žrtve, kao i ishoda prijavljenih slučajeva. Posebno su važni i prikupljanje i evidentiranje, ali i analiza podataka o slučajevima nasilja u porodici i prema ženama sa smrtnim ishodom – femicidu. Analiza ovakvih slučajeva kroz podatke polazna je tačka za sagledavanje da li je i šta moglo biti učinjeno da femicid bude sprečen i kako bi u budućnosti trebalo planirati intervencije da slučajevi nasilja ne završe sa smrtnim ishodom. Evidentirani podaci bi, stoga, trebalo da posluže i kao važan resurs za donošenje politika i zakona, i planiranje mera zasnovanih na činjenicama, uzimanjem u obzir izazova u praksi i sagledavanjem ujednačenosti u postupanju.

U Srbiji se prikupljaju različiti administrativni podaci o nasilju prema ženama i nasilju u porodici. Administrativni podaci vode se u okviru odvojenih sistema uključenih u prevenciju i zaštitu od nasilja i prilagođeni su potrebama i nadležnostima pojedinačnih sistema. Centralizovana evidencija slučajeva nasilja u porodici, koja je propisana Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, još nije uspostavljena.⁴ Nema sistematizovanog i strukturiranog prikupljanja i evidentiranja podataka u nadležnim službama, pa su podaci neuporedivi, ne postoji jedinstvena metodologija evidentiranja podataka, a neuspostavljanje centralizovanog sistema dovodi ne samo do dupliranja podataka, već i do nemogućnosti praćenja slučaja kroz ceo sistem.

Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakinim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine ističe da prikupljanje podataka o oružju nije adekvatno zbog toga što se primenjuju različite metodologije prikupljanja podataka, i ne postoji mogućnost dobijanja uporedivih statističkih i drugih pregleda podataka iz svih institucija sektora za krivično pravosuđe; godišnji izveštaji o procesuiranju krivičnih dela izvršenih vatrenim oružjem ne mogu biti unakrsno upoređeni; prakse prikupljanja podataka su nerazvijene, nestandardizovane i nekoherentne, i sporadično se koriste pri razvijanju politika; a ključni podaci o malokalibarskom

⁴ Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, *Službeni glasnik RS*, br. 94/2016.

i lakovom oružju / vatrenom oružju često su nedostupni. Interakcija rodne i starosne perspektive je ograničena, i to negativno utiče na delotvornost mera kontrole vatrenog oružja.

Prikupljanje sistematskih i uporedivih podataka iz svih dostupnih i relevantnih administrativnih izvora od ključnog je značaja, kao i informacije o pojavi svih vidova nasilja prema ženama. Važno je da se podaci prikupljaju redovno, da se evidentiraju i analiziraju, jer je to ključni preduslov za praćenje trendova, evaluaciju postojećih mera i postupanja, te njihovu promenu i prilagođavanje u cilju razvijanja efikasne politike suprotstavljanja nasilju prema ženama.

Ovaj izveštaj nastao je na osnovu dostupnih podataka iz evidencija nadležnih institucija. Prikupljeni su i analizirani podaci o slučajevima nasilja u porodici i drugim krivičnim delima obuhvaćeni Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, sa ciljem identifikacije informacija koje postoje i/ili ne postoje u sistemima evidencija, a ključne su za odgovor države na nasilje prema ženama i identifikaciju oblasti u kojima je neophodno delovati kako bi se suzbilo nasilje nad ženama i nasilje u porodici, uključujući i rizik od zloupotrebe vatrenog oružja i smrtni ishod nasilja.

Korišćeni su sledeći izvori podataka: podaci iz evidencije Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) Republike Srbije, podaci iz godišnjih izveštaja javnih tužilaštava Republike Srbije i podaci o primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici (ZSNP) koje prikuplja Republičko javno tužilaštvo (RJT). Takođe, korišćeni su i podaci iz publikacija organizacije *FemPlatz* o femicidu, kao i Mreže „Žene protiv nasilja“, koja na osnovu medijskih objava prikuplja, analizira i prati femicide – rodno zasnovana ubistva žena u Srbiji.

OGRANIČENJA POSTOJEĆIH EVIDENCIJA

Imajući u vidu sadržaj raspoloživih evidencija i izveštaja, u cilju prikupljanja svih relevantnih podataka bilo bi neophodno izvršiti neposredan uvid u relevantne predmete radi dopune i preciziranja podataka sadržanih u raspoloživim izveštajima o primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, kao i godišnjim statističkim izveštajima sadržanim u godišnjim izveštajima o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti, imajući u vidu da predmetne evidencije i izveštaji ne sadrže sve tražene podatke, naročito podatke u vezi sa upotrebom vatretnog oružja u kontekstu nasilja u porodici.

Glava VII Zakona o sprečavanju nasilja u porodici posvećena je evidenciji o slučajevima nasilja u porodici i u ovom članu taksativno je navedeno koje vrste podataka čuvaju institucije koje su Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici za to zadužene i nadležne, odnosno šta bi trebalo da sadrži ova evidencija.

Nadležna policijska uprava vodi evidencije o prijavljenim slučajevima nasilja u porodici i o izricanju i izvršenju hitnih mera i izvršenju mera zaštite od nasilja u porodici. Osnovni sud vodi evidenciju o svojim odlukama o predlozima za produženje hitnih mera i o određenim merama zaštite od nasilja u porodici. Osnovno javno tužilaštvo vodi evidenciju o predlozima za produženje hitnih mera i zahtevima za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici. Centar za socijalni rad vodi evidenciju o primeni individualnih planova zaštite i podrške žrtvi.

Potrebno je da evidencije budu vođene u elektronskom obliku i da čine centralnu evidenciju o slučajevima nasilja u porodici koju bi vodilo Republičko javno tužilaštvo. Budući da takva centralna evidencija još nije uspostavljena, važno je da svaka od ovih institucija kreira svoje baze u koje će unositi podatke. Zakon ne sprečava institucije da prikupljaju i neke druge informacije, ukoliko će im one olakšati postupanje. Cilj svake baze je praćenje pojave, praćenje konkretnih predmeta, i analiza rada i postupanja nadležnih službi i efekata propisa. Preporučljivo je da i druge institucije koje mogu da učestvuju u zaštiti i podršci, kao na primer zdravstvene ustanove, kreiraju baze koje će biti uporedive sa bazama ostalih službi.

1. Evidencija slučajeva nasilja policijske uprave sadrži:

- 1) podatke o prijavljenim slučajevima nasilja u porodici (učesnici događaja, vreme, mesto, prikupljene izjave, okolnosti slučaja, podaci o mogućoj žrtvi i dr.);
- 2) podatke o prijavljenom mogućem učiniku (ime, prezime, jedinstveni matični broj građana, adresa prebivališta ili boravišta, podaci o ranije određenim merama zaštite od nasilja u porodici);
- 3) podatke o proceni rizika i nazive organa kojima je procena rizika dostavljena;
- 4) podatke o izricanju hitnih mera (datum i broj naređenja o izricanju hitnih mera, njihovo trajanje i vreme početka njihovog trajanja);
- 5) podatke o produženju i izvršenju hitnih mera (broj i datum rešenja osnovnog suda o produženju hitnih mera, podaci o izvršenju hitnih mera);
- 6) podatke o izvršenju mera zaštite od nasilja u porodici.

2. Evidencija osnovnog suda o predlozima za produženje hitnih mera sadrži:

- 1) podatke o licu kome je produžena hitna mera (ime, prezime, jedinstveni matični broj građana, adresa prebivališta ili boravišta, podaci o ranije određenim merama zaštite od nasilja u porodici);
- 2) broj i datum rešenja kojim je produžena hitna mera;
- 3) broj i datum rešenja kojim je odbijen predlog za produženje hitne mere;
- 4) podatke o žalbi protiv rešenja donetog o predlogu za produženje hitnih mera;
- 5) podatke o odluci donetoj po žalbi.

3. Evidencija osnovnog suda o određenim merama zaštite od nasilja u porodici sadrži:

- 1) podatke o licu kome je određena mera zaštite od nasilja u porodici (ime, prezime, jedinstveni matični broj građana, adresa prebivališta ili boravišta, podaci o ranije određenim merama zaštite od nasilja u porodici);
- 2) podatke o odluci suda o određivanju mera zaštite od nasilja u porodici (broj i datum odluke, vrsta mere koja je određena i njeni trajanje);
- 3) podatke o žalbi na odluku suda o određivanju mera zaštite od nasilja u porodici;
- 4) podatke o odluci donetoj po žalbi;
- 5) podatke o produženju, odnosno prestanku mera zaštite od nasilja u porodici.

4. Evidencija osnovnog javnog tužilaštva sadrži:

- 1) podatke o licu za koje je predloženo produženje hitnih mera (ime, prezime, jedinstveni matični broj građana, adresa prebivališta ili boravišta, podaci o ranije određenim merama zaštite od nasilja u porodici);
- 2) podatke o produženju hitnih mera (datum i broj predloga za produženje hitnih mera, naziv suda kojem je predloženo produženje hitnih mera, odluka suda po predlogu javnog tužioca, podaci o odluci po žalbi);
- 3) podatke o podnošenju tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici;
- 4) vrstu mere zaštite od nasilja u porodici čije se određivanje traži;
- 5) podatke o odluci suda povodom tužbe za određivanje mere zaštite od nasilja u porodici (broj i datum odluke, vrsta mere koja je određena i trajanje mere);
- 6) podatke o produženju i prestanku mere zaštite od nasilja u porodici.

5. Evidencija centra za socijalni rad sadrži:

- 1) ime, prezime, jedinstveni matični broj građana i adresu prebivališta, odnosno boravišta žrtve;
- 2) podatke o individualnom planu zaštite i podrške žrtvi;
- 3) podatke o planiranim merama zaštite žrtve;
- 4) podatke o planiranim merama podrške žrtvi;
- 5) podatke o izvršiocima konkretnih mera zaštite i podrške i rokovima za njihovo preduzimanje;
- 6) podatke o planu praćenja i proceni delotvornosti planiranih i preduzetih mera.

Imajući u vidu da je zaštita podataka o ličnosti uređena *Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti* kojim se uređuju uslovi za prikupljanje i obradu podataka o ličnosti, prava lica i zaštita prava lica čiji se podaci prikupljaju i obrađuju, ograničenja zaštite podataka o ličnosti, postupak pred nadležnim organom za zaštitu podataka o ličnosti, obezbeđenje podataka, evidencija – dobro je da je i Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici kao posebnim zakonom ponovljena obaveza zaštite podataka o ličnosti, ali i naglašen način prikupljanja podataka.⁵

Organi često imaju nedoumice u vezi sa primenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, zbog čega je važno što je jasno navedeno da za prikupljanje podataka sadržanih u evidenciji nije potreban pristanak lica na koje se podaci odnose. Takođe, podaci koje organi prikupe mogu se razmenjivati sa drugim organima i institucijama u cilju sprečavanja nasilja u porodici.

Svrha prikupljanja i obrade podataka je efikasna primena Zakona, ali i praćenje pojave, zbog čega je važno imati tačne podatke za buduće kreiranje mera i politika za unapređenje rada i postupanje službi, kao i mera prevencije i sprečavanja svih slučajeva rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici.

⁵ Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, *Službeni glasnik RS*, br. 87/2018, dostupno na: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zastiti_podataka_o_licnosti.html.

6. Podaci o krivičnim delima u vezi sa nasiljem u porodici:

Statistički i drugi javno dostupni podaci koji se odnose na krivična dela, sadrže zbirne podatke za određeno krivično delo, ali ne i podatke za njegove oblike (teže i lakše). Podaci razvrstani na ovaj način postoje, ali nisu javno dostupni.

Tako se može dobiti informacija u vezi sa krivičnim delom nasilje u porodici, ali ne i podaci o oblicima ovog dela, pa ni o kvalifikatornom obliku koji je Krivični zakonik propisao ako je delo učinjeno oružjem ili opasnim oruđem. Ovim podacima moguće je pristupiti samo direktnim uvidom u papirne spise tužilaštava i sudova.

Nisu dostupni podaci o sredstvu izvršenja u odnosu na svako krivično delo i njegov oblik, koji bi da su razvrstani po polu, uzrastu, odnosu počinjocu i žrtve i po osnovu posedovanja oružja (civilno stanovništvo, službena lica, legalno ili ilegalno posedovanje, korišćenje tuđeg oružja) mogli dati bolju sliku o tome koliko se zapravo oružje zloupotrebljava.⁶

Na osnovu *Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova*, Ministarstvo unutrašnjih poslova vodi različite evidencije, sa značajnim podacima u vezi sa različitim aspektima vatrenog oružja.⁷

Ovi podaci su, međutim, u velikom broju slučajeva zakonom proglašeni za tajne podatke. Prema ovom zakonu, Ministarstvo unutrašnjih poslova obrađuje i trajno evidentira podatke o krivičnim delima,⁸ prekršajima propisanim zakonima iz nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i ishodu prekršajnih prijava i postupaka,⁹ načinu izvršenja (modus operandi), o oružju, zavisnosti od psihoaktivnih supstanci (PAS), polu, uzrastu izvršilaca i oštećenih, zaposlenju izvršilaca, ishodu krivičnog gonjenja, odlukama tužilaštava, presudama, sankcijama i merama bezbednosti, pravnim posledicama osude,¹⁰ i brojnim drugim podacima.

⁶ *Ibid.*

⁷ Zakon o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova, *Službeni glasnik RS*, br. 24/2018.

⁸ *Ibid.*, čl. 41.

⁹ *Ibid.*, čl. 42.

¹⁰ *Ibid.*, čl. 41.

Ministarstvo unutrašnjih poslova takođe vodi evidencije i o krivičnim delima koja su izvršili policijski službenici koje uključuju i istorijat kažnjavanja (podaci su takođe tajni i čuvaju se trajno),¹¹ i sakuplja podatke o odlukama tužilaštava i sudova.¹²

Shodno članu 32. Zakona o sprečavanju nasilja u porodici ovo ministarstvo, Uprava kriminalističke policije, Odeljenje za prevenciju i sprečavanje nasilja u porodici, izradilo je aplikaciju u kojoj se evidentiraju sva postupanja policijskih službenika po Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici. Ovakav način vođenja evidencija osim za ono što Zakon predviđa, značajan je i za analizu stanja u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici, i planiranje adekvatnih programa zaštite i prevencije, kao i informisanje javnosti o pitanjima iz ove oblasti.

7. Podaci od posebne važnosti za praćenje i analizu prevalence krivičnog dela nasilje u porodici i saradnju u sprečavanju nasilja u porodici (čl. 24–27) i u krivičnim postupcima za druga krivična dela obuhvaćena Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici:

*Posebni podaci o žrtvama / oštećenim licima krivičnih dela nasilja u porodici i drugih krivičnih dela propisanih Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, kao što su: pol, starost žrtve, bračni status, deca, invaliditet ili neko drugo lično svojstvo žrtve, podaci o zaposlenju žrtve: da li je možda policijski službenik / radnik MUP / pripadnik Vojske Srbije (VS), da li ima neko drugo zanimanje sa pristupom oružju (pripadnik privatnog obezbeđenja ili sl.), da li žrtva ima oružje u legalnom posedu – **nisu javno dostupni podaci i moraju se posebno potraživati od nadležnih institucija.***

U okviru evidencija koje vode Ministarstvo unutrašnjih poslova, Republičko javno tužilaštvo i sudovi, posebni podaci o socio-demografskim karakteristikama žrtve u koje spadaju navedeni podaci nisu deo osnovnih evidencija o krivičnim delima (KD) u vezi sa nasiljem u porodici. Može se prepostaviti da nadležne institucije u okviru obavljanja svojih redovnih dužnosti i poslova na sprečavanju i procesuiranju KD u vezi sa nasiljem u

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

porodici prikupljaju ove podatke kao standardizovane, ali ih ne obrađuju i ne ukrštaju sa drugim podacima o žrtvama, oštećenim licima i učiniocima ovih KD.

Isti je slučaj i sa podacima o učiniocima (punoletnim i maloletnim) krivičnih dela nasilja u porodici i drugih krivičnih dela propisanih Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, u koje spadaju: pol, starost učinioca, bračni status, osoba sa invaliditetom ili neko drugo lično svojstvo učinioca, podaci o zaposlenju: da li je možda policijski službenik / radnik MUP / pripadnik VS, da li ima drugo zanimanje sa pristupom oružju (pripadnik privatnog obezbeđenja ili sl.), da li ima oružje u legalnom posedu (koliko dugo ima oružje), da li mu je u posedu pronađeno ilegalno oružje, da li je lečen od bolesti zavisnosti, da li je psihički obolelo lice, da li se već nalazi u evidencijama (kao mogući učinilac / / kao žrtva); ranija prijava i osuđivanost za dela sa elementima nasilja, ranija osuđivanost za krivična dela bez elemenata nasilja, ranija prijava i osuđivanost za krivična dela nasilja u porodici i druga dela propisana ZSNP, ranija prijava i osuđivanost za prekršaje sa elementima nasilja, ranije procesuiran za kršenje hitnih mera, ranije procesuiran za kršenje mere zaštite od nasilja u porodici, izdržavao kaznu zatvora, izdržavao kaznu zatvora za nasilje u porodici, čeka na izdržavanje kazne zatvora za dela nasilja, posebno nasilja u porodici ili drugih dela propisanih ZSNP.

U okviru statistike, Republički zavod za statistiku prikuplja i obrađuje podatke o punoletnim učiniocima krivičnih dela. Ovi podaci obuhvataju broj krivičnih prijava protiv punoletnih lica prema krivičnom delu, optuženim i osuđenim punoletnim licima prema KD, osuđenim punoletnim licima prema starosti i polu i osuđenim punoletnim licima prema izrečenim krivičnim sankcijama. Podaci se prikupljaju redovnim statističkim istraživanjima na osnovu individualnih upitnika koje popunjavaju nadležna osnovna i viša javna tužilaštva i nadležni osnovni i viši sudovi.

ZAKONI KOJIMA SE REGULIŠE SUZBIJANJE NASILJA U PORODICI

Zakon o sprečavanju nasilja u porodici usvojen je 1. juna 2016. godine, a počeo je da se primenjuje od 1. juna 2017. Njime su proširena ovlašćenja i delovanja institucija u odnosu na postojeći Porodični zakon¹³ i Krivični zakonik koji takođe predviđaju mere, odnosno sankcije za nasilje u porodici.

Postupanje državnih organa, pre svega policije, prioritetno je usmereno na sprečavanje da do nasilja dođe, odnosno da ono eskalira i da se ponovi.

Zakon se ne primenjuje na maloletna lica koja učine nasilje u porodici zato što se odgovornost i kazne koje se njima mogu izreći zbog učinjenog nasilja u porodici, učinjenih krivičnih dela i prekršaja uređuju drugim zakonima, ali i zato što hitne mere koje se izriču učiniocima nasilja nisu primerene maloletnicima zbog njihovog uzrasta i pravnog statusa.

Važan aspekt Zakona je procena rizika od neposredne opasnosti od nasilja, koja je osnov za aktiviranje ostalih učesnika u postupku sprečavanja nasilja, zaštite i podrške žrtvi.

Zakon propisuje da se sve prijave za nasilje u porodici usmeravaju prema policiji. Nadležni policijski službenik u roku od osam časova procenjuje rizik, i ukoliko proceni da postoji rizik da može doći do nasilja, odnosno da ono eskalira i da se ponovi, može mogućem učiniocu izreći hitnu meru u trajanju od 48 sati. Hitna mera može da bude: a) zabrana učiniocu da kontaktira i uznemirava žrtvu, i b) mera privremenog iseljenja. Moguće je prema jednom učiniocu izreći obe mere istovremeno.

Zakon propisuje i saradnju u sprečavanju nasilja u porodici, čime je omogućena primena pravila o multisektorskoj saradnji. Nadležni policijski službenik o prijavama nasilja obaveštava tužilaštvo, a na osnovu informacija od policije, tužilaštvo može predložiti sudu produženje hitnih mera do 30 dana. Sve novoprijavljene slučajeve, kao i tekuće slučajeve nasilja u porodici razmatraju grupe za koordinaciju i saradnju (GKS). Grupama rukovodi tužilac, a u njima učestvuju predstavnici centara za socijalni rad i policije, kao i drugih službi ukoliko je potrebno. Grupe imaju zakonsku obavezu da se sastaju najmanje dva puta u toku meseca. Za svaki slučaj nasilja u porodici potrebno je da GKS izrade individualni plan podrške i zaštite žrtvi. Sastancima grupa mogu prisustovati i žrtve nasilja.

Zakon ne sadrži određenje žrtve nasilja u porodici, ali se može zaključiti da žrtva nasilja u porodici jeste lice kome preti neposredna opasnost od nasilja.

¹³ Porodični zakon, *Službeni glasnik RS*, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon, 6/2015.

Žrtva je lice koje može prvi put da pretrpi nasilje, ali i lice koje je potencijalno izloženo ponavljanju nasilja i kada je osoba koja je preživela nasilje neposredno pre akcije policije i drugih organa, a postoji sumnja da će ga ubrzo ponovo preživeti.

Zakon se primenjuje na širok krug lica koja mogu biti žrtve nasilja u porodici. To su lica sa kojima je učinilac u sadašnjem ili ranijem bračnom, vanbračnom ili partnerskom odnosu, ili lice sa kojim je učinilac nasilja krvni srodnik u prvoj liniji, a u pobočnoj liniji do drugog stepena, srodnik po tazbini do drugog stepena, usvojitelj ili usvojenik, hranitelj ili hranjenik. Nasilje u porodici postoji i kada je učinjeno svakom drugom licu sa kojim učinilac živi ili je živeo u zajedničkom domaćinstvu.

Oblicima nasilja smatraju se fizičko, seksualno, psihičko i ekonomsko nasilje.

Zakon o sprečavanju nasilja u porodici primenjuje se i na saradnju u sprečavanju nasilja u porodici (čl. 24–27) u krivičnim postupcima za krivična dela:

1. proganjanje (član 138a Krivičnog zakonika);
2. silovanje (član 178. Krivičnog zakonika);
3. obljava nad nemoćnim licem (član 179. Krivičnog zakonika);
4. obljava sa detetom (član 180. Krivičnog zakonika);
5. obljava zloupotrebatim položajem (član 181. Krivičnog zakonika);
6. nedozvoljene polne radnje (član 182. Krivičnog zakonika);
7. polno uznemiravanje (član 182a Krivičnog zakonika);
8. podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa (član 183. Krivičnog zakonika);
9. posredovanje u vršenju prostitucije (član 184. Krivičnog zakonika);
10. prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnih lica za pornografiju (član 185. Krivičnog zakonika);
11. navođenje deteta na prisustvovanje polnim radnjama (član 185a Krivičnog zakonika);

12. zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica (član 193. Krivičnog zakonika);
13. nasilje u porodici (član 194. Krivičnog zakonika);
14. nedavanje izdržavanja (član 195. Krivičnog zakonika);
15. kršenje porodičnih obaveza (član 196. Krivičnog zakonika);
16. rodoskrnuće (član 197. Krivičnog zakonika);
17. trgovina ljudima (član 388. Krivičnog zakonika);
18. druga krivična dela, ako je krivično delo posledica nasilja u porodici.

Ovaj zakon se primjenjuje i na pružanje zaštite i podrške žrtvama ovih krivičnih dela.

U **Porodičnom zakonu** data je definicija nasilja u porodici i pružena zaštita širokom krugu lica koje vezuje bračna, vanbračna, seksualna, emotivna ili srodnička veza.

U članu 197. Porodičnog zakona navedeno je da je nasilje u porodici „ponašanje kojim jedan član porodice ugrožava telesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo drugog člana porodice“. Nasiljem u porodici smatra se naročito:

- nanošenje ili pokušaj nanošenja telesne povrede;
- izazivanje straha pretnjom ubistva ili nanošenja telesne povrede članu porodice ili njemu bliskom licu;
- prisiljavanje na seksualni odnos;
- navođenje na seksualni odnos ili seksualni odnos sa licem koje nije navršilo 14. godinu života ili nemoćnim licem;
- ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja sa trećim licima;
- vredanje, kao i svako drugo drsko, bezobzirno i zlonamerno ponašanje.

Po ovom zakonu, protiv člana porodice koji vrši nasilje sud može odrediti jednu ili više mera kojom se privremeno zabranjuje ili ograničava održavanje ličnih odnosa sa drugim članom porodice.

Krivični zakonik (KZ) određuje da krivično delo nasilje u porodici vrši svako ko primenom nasilja, pretnjom da će napasti na život ili telo, drskim ili

bezobzirnim ponašanjem ugrožava spokojstvo, telesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice, a zaprećena je kazna zatvora od tri meseca do tri godine (čl. 194. st. 1. KZ).¹⁴

Drugi kvalifikovani oblik ovog dela je kada je nasilje u porodici izvršeno korišćenjem oružja, opasnog oruđa ili drugog sredstva podobnog da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši (čl. 194. st. 2. KZ) za šta je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Kod ovog oblika dela nije bitno da li je došlo do povrede, već se kvalifikatorna okolnost sastoji u korišćenju oružja, opasnog oruđa ili sredstva koje je podobno da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši.

Treći oblik krivičnog dela nasilje u porodici postoji kada je izvršeno nasilje prouzrokovalo tešku telesnu povredu ili teško narušavanje zdravlja člana porodice ili je izvršeno prema maloletniku (čl. 194. st. 3. KZ). Kod ovog oblika, kvalifikatorna okolnost je nastupanje teže posledice dela (teška telesna povreda ili teško narušavanje zdravlja), kao i ukoliko je delo izvršeno prema maloletniku (do 18 godina). Propisana kazna za ovaj oblik krivičnog dela je zatvor od dve do 10 godina.

Četvrti oblik krivičnog dela nasilje u porodici, ujedno i najteži oblik ovog dela, postoji kad je nasilje dovelo do smrti člana porodice (čl. 194. st. 4. KZ). Kazna za ovaj oblik nasilja u porodici je pet do 15 godina, a ako je nasilje u porodici rezultiralo smrću člana porodice koji je maloletno lice, propisana je kazna zatvora od najmanje deset godina. Međutim, rodno zasnovano nasilje i nasilje u porodici mogu biti kvalifikovani i na drugi način, zavisno od oblika nasilja (seksualno kao krivično delo protiv polne slobode, fizičko kao krivična dela protiv života i tela, itd.). Tako, kada je reč o femicidu, sudska praksa češće kvalificuje delo kao krivično delo protiv života i tela nego kao nasilje u porodici.

U postupcima protiv učinilaca krivičnih dela određenih Zakonom o sprečavanju nasilja u porodici, i na pružanje zaštite i podrške žrtvama nasilja u porodici i žrtvama krivičnih dela određenih ovim zakonom, pored Krivičnog zakonika i Porodičnog zakona primenjuju se i odredbe Zakonika o krivičnom postupku, Zakona o parničnom postupku i Zakona o policiji.

¹⁴ Krivični zakonik Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019, dostupno na: <https://www.paragraf.rs/propisi/krivicni-zakonik-2019.html>.

I. PODACI U VEZI SA SPREČAVANJEM NASILJA U PORODICI

- Prema evidenciji MUP, u periodu od 2018. do 2020. godine zabeleženo je ukupno **85.498 događaja u vezi sa nasiljem u porodici**, u kojima su u datom periodu evidentirani **89.018 učinilaca i 96.594 žrtve**.
- Najviše je evidentirano događaja u kojima je bilo **psihičkog nasilja – 58.926 (59,7%)**, zatim događaja u vezi sa **fizičkim nasiljem – 35.780 (36,2%)**, potom **ekonomskim – 3.361 događaj (3,4%)** i **676 događaja u vezi sa seksualnim nasiljem (0,7%)**. Kada je reč o ukupnom broju događaja i vrsti nasilja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici u evidenciji MUP, važno je napomenuti da evidencija obuhvata više vrsta nasilja pod jednim događajem, zbog čega je ukupan broj evidentiranih oblika nasilja veći od ukupnog broja prijavljenih događaja nasilja.
- U periodu od 2018. do 2020. godine, nadležni policijski službenici/e izrekli su ukupno **86.911 hitnih mera u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici**. Od ovog broja, prema evidenciji MUP **57.025 (65,61%) izrečenih mera je produženo, dok su prekršene 4.252 (4,89%)**.
- Posmatrajući podatke za trogodišnji period uočava se porast izrečenih mera u odnosu na 2018. godinu. U 2020. neznatno je smanjen broj izrečenih hitnih mera u odnosu na 2019. godinu, ali je smanjen i broj prijavljenih događaja nasilja u porodici, te se može zaključiti da je trend izricanja hitnih mera tokom dvogodišnjeg perioda nepromenjen. Ovakav nalaz može da ukazuje na ujednačene kriterijume i praksi policijskih službenika u izricanju hitnih mera u ovom periodu.
- Većina izrečenih mera su **zabrana učiniocu da kontaktira i uzinemirava žrtvu (70%)**, a **1/3 su mere privremenog udaljenja učinioca iz stana**. Hitne mere koje izriče MUP traju najduže 48 sati, dok ih sud na predlog tužilaštva može produžiti do 30 dana. **U oko 5% slučajeva ove mere budu prekršene**. Podaci o broju oduzetog vatrenog oružja tokom postupanja po Zakonu o sprečavanju nasilja u porodici nisu dostupni.
- U periodu od 2018. do 2020. godine Ministarstvo unutrašnjih poslova evidentiralo je **96.594 žrtve događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici**. **Većina žrtava nasilja (gotovo 70%) su osobe ženskog pola**, iako se beleži blagi porast broja žrtava muškog pola.
- Od ukupnog broja žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici, najveći broj njih je **punoletan – 89.936 (93,10%)**, dok je **maloletnih žrtava 6.645 (6,8%)**.¹⁵ Više od polovine maloletnih žrtava je starosti do 14

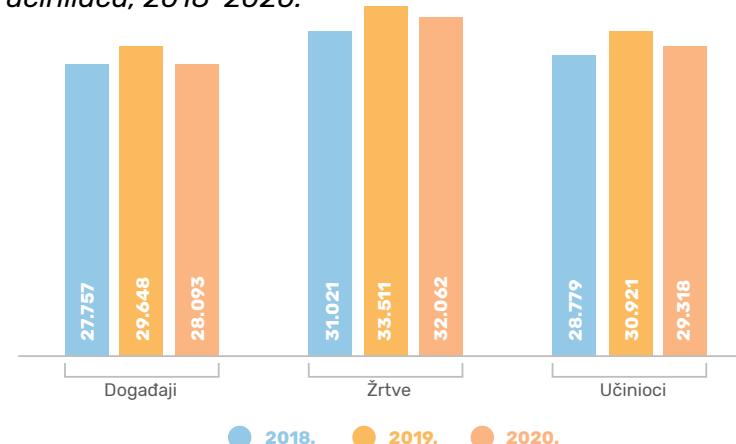
¹⁵ Ukupan broj evidentiranih žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici (96.594) veći je od zbira evidentiranih punoletnih i maloletnih žrtava (96.581) za 13, a za ovaj nesklad je dato objašnjenje da je u pitanju pogrešan unos podatka.

godina – 3.855 (58,01%), a 2.790 (41,98%) je uzrasta 15–17 godina. **Među punoletnim žrtvama većina je uzrasta 31-40 godina – 19.844 (22%), a zatim u starosnoj dobi između 41 i 50 godina (20%).** Najmanje žrtava u prijavljenim slučajevima nasilja u porodici je uzrasta između 18 i 21 godine.

- Evidencija MUP nema podatke razvrstane po polu žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici u odnosu na srodstvo sa učiniocem. Po evidentiranim srodničkim vezama, navedena su srodstva: baba, bivša supruga, bivši suprug, brat, čerka, deda, emotivni partneri, hranitelj, hranjenik, majka, otac, partnerski odnos, rođak, sestra, sin, snaja, suprug, nevenčani suprug, supruga, nevenčana supruga, svekar, svekrva, tast, tašta, unuk, unuka, usvojenik, usvojilac, zet.
- Uz ova ograničenja, moguće je izdvojiti podatke za žene žrtve nasilja koje su u srodničkoj relaciji sa učiniocem nasilja bile: baba, bivša supruga, čerka, majka, sestra, snaja, supruga, nevenčana supruga, svekrva, tašta i unuka.
- Sobzirom na to da u evidenciji MUP podaci o srodstvu žrtve sa učiniocem nisu razvrstani po polu, nije moguće precizno sagledati ove podatke, što se posebno odnosi na kategorije: emotivni partneri, nije specificirano, ostalo, partnerski odnos. Uz to, nije jasna razlika između kategorija „emotivni partneri“ i „partnerski odnos“, tako da ni u tom pogledu nije moguće prikazati podatke po polu, niti izvoditi dalje zaključke o srodničkom odnosu žrtava sa učiniocima nasilja u porodici. Takođe, srodnički odnos za kategorije: hranitelj, hranjenik, rođak, usvojenik i usvojilac, naveden je u muškom rodu, tako da ostaje nejasno da li su tu svrstane i osobe/žrtve ženskog pola.
- Prema podacima koje je moguće izdvojiti za žene žrtve nasilja o srodstvu sa učiniocem, u najvećem broju slučajeva žrtve događaja u vezi sa nasiljem u porodici su bile **supruge (18.375)**, zatim **nevenčane supruge (9.523), majke (8.900)**, zatim **bivše supruge (6.496) i čerke (5.494)**. U velikom broju žrtve su evidentirane kao **emotivni partneri (6.945)** i kroz kategoriju „**partnerski odnos” (1.011)**, ali se iz ovih podataka ne vidi koliko je od tog broja žrtava žena, a koliko muškaraca.
- Žrtve iz ove evidencije nije moguće povezati sa brojem oštećenih lica iz evidencije krivičnih dela u vezi sa nasiljem u porodici, pa tako ni sa krivičnim delima koja su izvršena uz upotrebu ili pretnju vatrenim oružjem u kontekstu nasilja u porodici.

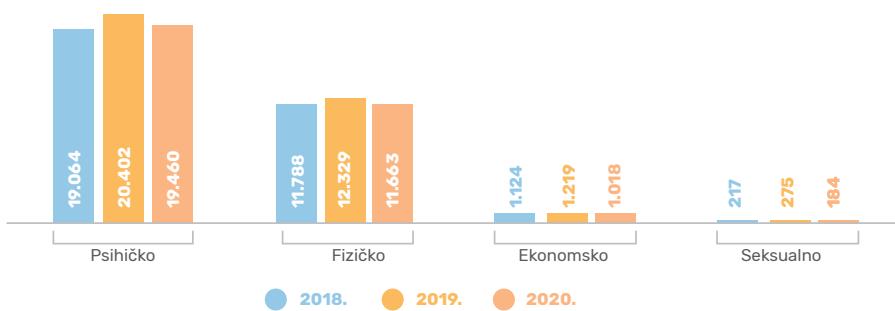
- U trogodišnjem periodu evidentirano je **89.018 učinilaca nasilja u porodici. Muškarci su većina učinilaca nasilja i to u 82% slučajeva.** U datom periodu registrovana su samo dva maloletna učinioca nasilja u porodici, i to 2018. godine. Kao i kada su u pitanju žrtve, **najveći broj učinilaca je starosti 31-40 godina, kao i 41-50 godina.** U 0,6% slučajeva učinioci nasilja u porodici bili su pripadnici MUP.
- Svake godine povećava se broj učinilaca koji su **povratnici**, odnosno i ranije su činili nasilje u porodici, i oni čine 1/3 ukupnog broja učinilaca. **U proseku su u 69% slučajeva policijski službenici procenili da postoje rizici od ponavljanja ili eskalacije nasilja i u proseku su u 68% slučajeva izrekli hitnu meru.**
- Evidencija ne sadrži podatke o učiniocima razvrstane po polu u odnosu na srodnički odnos. Kao i u evidenciji žrtava, nemoguće je sagledati podatke iz pojedinih kategorija koje su zbirno prikazane, kao što su: emotivni partneri, nije specificirano, ostalo, partnerski odnos. Slično je i za relacije: hranitelj, hranjenik, rođak, usvojenik i usvojilac, gde su srodnštva navedena u muškom rodu pa ostaje nejasno da li su u ove srodničke odnose upisane i osobe/žrtve ženskog pola.
- U najvećem broju slučajeva učinioci u vezi sa nasiljem u porodici bili su **muž/suprug (18.374), zatim sin (13.191), nevenčani suprug (9.523), otac (8.030), bivši suprug (6.496), brat (5.634), majka (2.866) i supruga (2.734).** Kao i u evidenciji žrtava, iz relacija „emotivni partneri“ (6.945) i „partnerski odnos“ (1.011) nije moguće zaključiti koliko je učinilaca bilo muškog, a koliko ženskog pola.

Grafikon 1: Događaji u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici, broj žrtava i učinilaca, 2018-2020.¹⁶

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 2: Broj događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici prema vrsti nasilja 2018-2020.

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 1: Ukupan broj događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici prema vrsti nasilja

Godina	Ukupno događaja	Ukupno oblika nasilja	Fizičko		Ekonomsko		Psihičko		Seksualno	
2018.	27.757	32.193	11.788	36,6%	1.124	3,5%	19.064	59,2%	217	0,7%
2019.	29.648	34.225	12.329	36%	1.219	3,6%	20.402	59,6%	275	0,8%
2020.	28.093	32.325	11.663	36,1%	1.018	3,1%	19.460	60,2%	184	0,6%
Ukupno	85.498	98.743	35.780	36,2%	3.361	3,4%	58.926	59,7%	676	0,7%

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

¹⁶ Podaci MUP RS dostavljeni po zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja, novembar 2021.

Grafikon 3: Broj izrečenih, produženih i prekršenih mera za događaje u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici

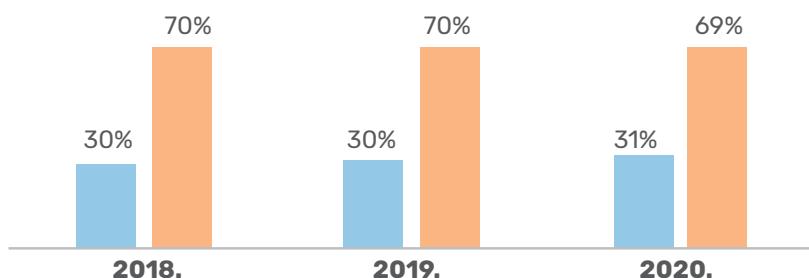
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 2: Podaci o broju, vrsti i kršenju izrečenih hitnih mera za događaje u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici za 2018-2020.

	Izrečene hitne mere	Producene	Prekršene
2018.	27.231 (31,33%)	17.304 (63,55%)	1.434 (5,27%)
2019.	29.983 (34,49%)	19.509 (65,07%)	1.516 (5,06%)
2020.	29.697 (34,16%)	20.212 (68,06%)	1.302(4,38%)
Ukupno	86.911	57.025	4.252

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 4: Podaci o izrečenim hitnim merama u odnosu na učinioca

● Udaljenje učionica iz stana

● Zabranu uznemiravanja i kontaktiranja žrtve

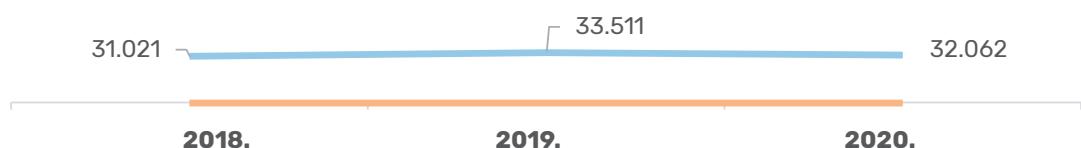
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 3: Mera privremenog udaljenja učinioca iz stana

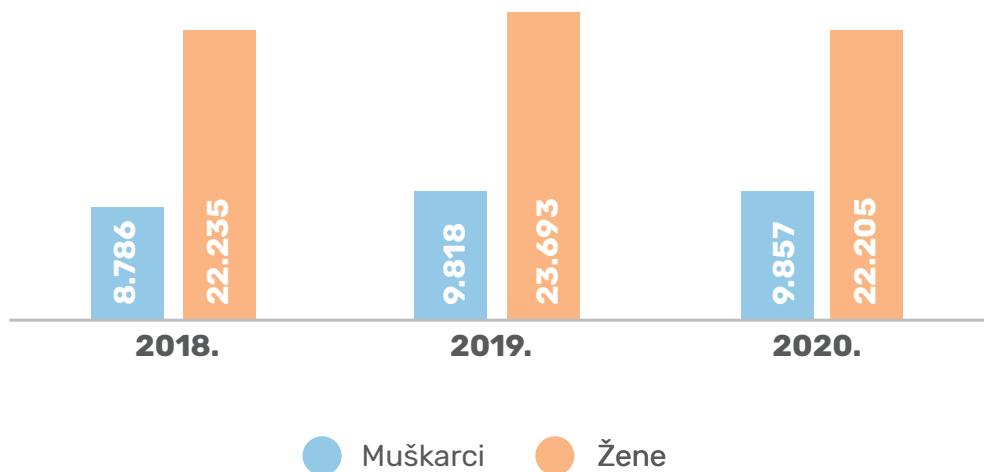
Privremeno udaljenje učinioca iz stana						
Godina	Broj izrečenih mera	%	Produžena mera	%	Prekršena mera	%
2018.	8.113	29,79%	4.913	28,39%	482	33,61%
2019.	9.131	30,45%	5.752	29,48%	525	34,63%
2020.	9.114	30,69%	5.968	29,53%	452	34,72%
Ukupno	26.358	30,33%	16.633	29,17%	1.459	34,31%

*Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS***Tabela 4: Mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira sa žrtvom nasilja i prilazi joj**

Privremena zabrana učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj						
Godina	Broj izrečenih mera	%	Produžena mera	%	Prekršena mera	%
2018.	19.118	70,21%	12.391	71,61%	952	66,39%
2019.	20.852	69,55%	13.757	70,52%	991	65,37%
2020.	20.583	69,31%	14.244	70,47%	850	65,28%
Ukupno	60.553	69,67%	40.392	70,83%	2.793	65,69%

*Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS***Grafikon 5: Žrtve događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici 2018–2020.***Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS*

Grafikon 6: Polna struktura žrtava događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici

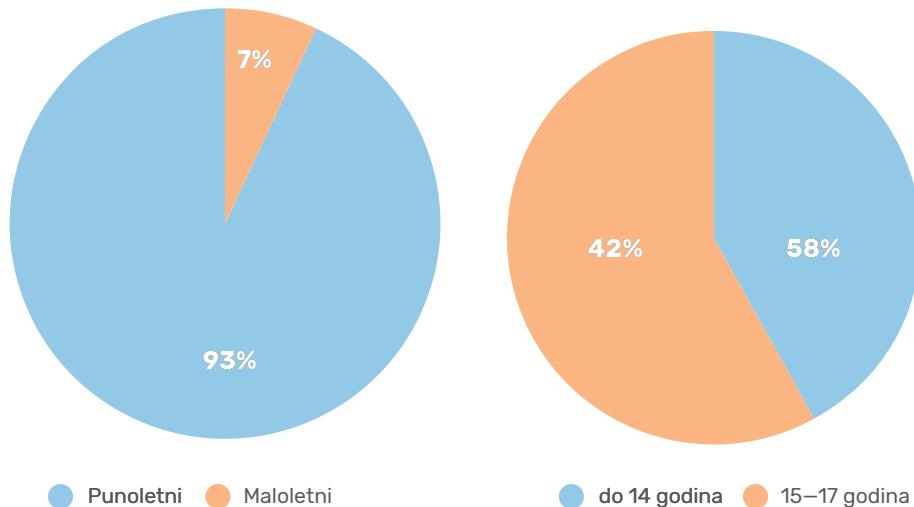
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 5: Žrtve događaja u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici po polu 2018–2020.

Godina	Muškarci	%	Žene	%
2018.	8.786	28,32%	22.235	71,68%
2019.	9.818	29,30%	23.693	70,70%
2020.	9.857	30,74%	22.205	69,26%
Ukupno	28.461	29,46%	68.133	70,53%

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 7: Maloletne i punoletne žrtve događaja u vezi sa nasiljem u porodici 2018–2020.

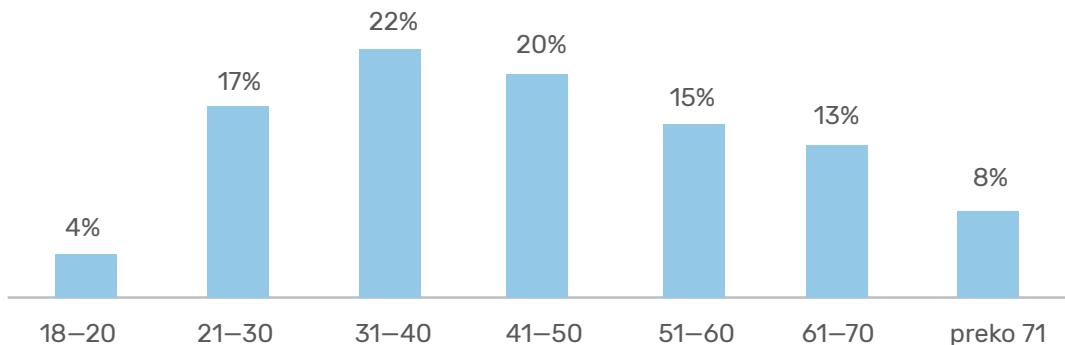
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 6: Starosna struktura žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici

Godina	Maloletna žrtva	%	Punoletna žrtva	%
2018.	1.888	6,09%	29.125	93,89%
2019.	2.451	7,31%	31.057	92,68%
2020.	2.306	7,19%	29.754	92,80%
Ukupno	6.645	6,8%	89.936	93,10%

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 8: Starosna struktura punoletnih žrtava događaja u vezi sa nasiljem u porodici i partnerskim odnosima 2018–2020.

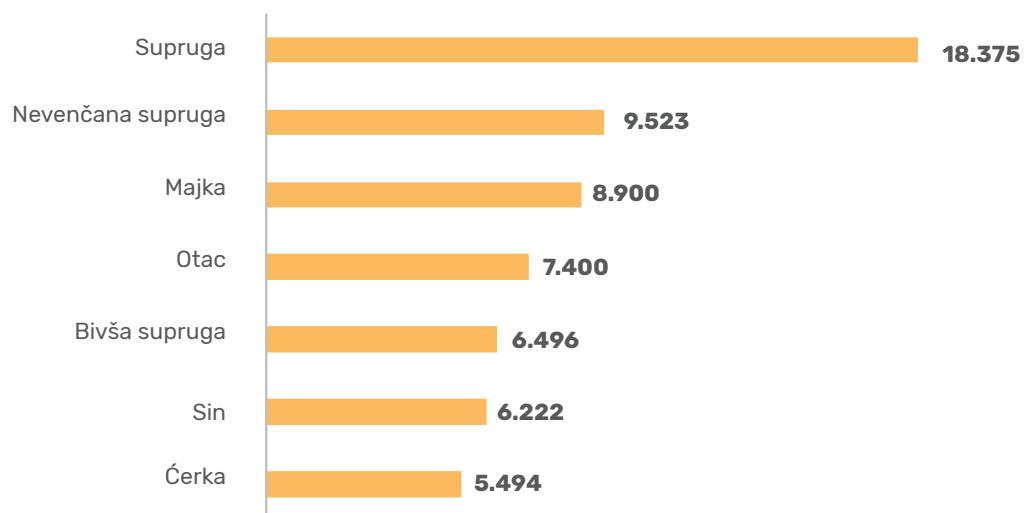
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 7: Podaci o broju punoletnih žrtava u vezi sa nasiljem u porodici po starosnim kategorijama 2018–2020.

Starosna dob	Broj žrtava	%
Od 18 do 20 godina	3.645	4,05%
Od 21 do 30 godina	15.244	16,94%
Od 31 do 40 godina	19.844	22,06%
Od 41 do 50 godina	17.862	19,86%
Od 51 do 60 godina	13.901	15,45%
Od 61 do 70 godina	12.129	13,48%
preko 71 godine	7.311	8,12%

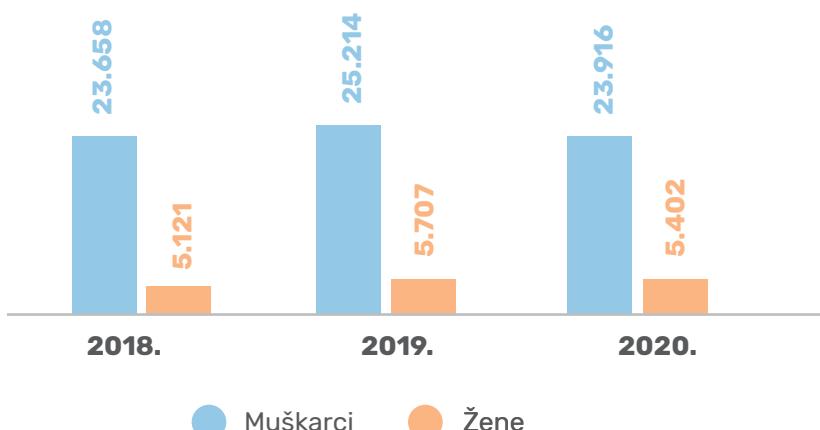
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 9: Žrtve događaja (prema srodstvu sa učiniocem nasilja u porodici i partnerskim odnosima)

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 10: Učinoci događaja u vezi sa nasiljem u porodici po polu 2018–2020.

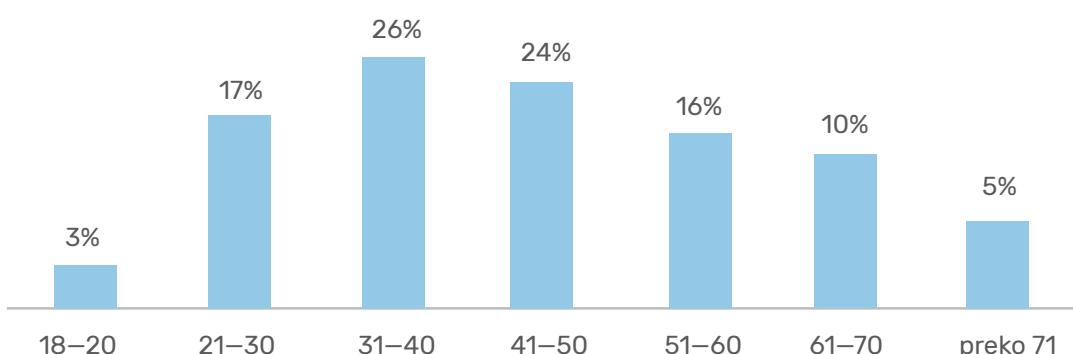

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 8: Podaci o učiniocima iz posebnih kategorija

Godina	Ukupan broj učinilaca	Broj učinilaca –radnika MUP	%	Broj povratnika	%	Broj učinilaca kojima je izrečena mera	%	Broj rizičnih učinilaca	%
2018.	28.779	185	0,6%	4.446	15%	19.172	67%	19.633	68%
2019.	30.921	196	0,6%	8.684	28%	20.890	68%	21.228	69%
2020.	29.318	178	0,6%	10.167	35%	20.615	70%	20.871	71%
Ukupno	89.018	559	0,6%	23.297	26%	60.677	68%	61.732	69%

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 11: Starosna struktura učinilaca nasilja 2018–2020.

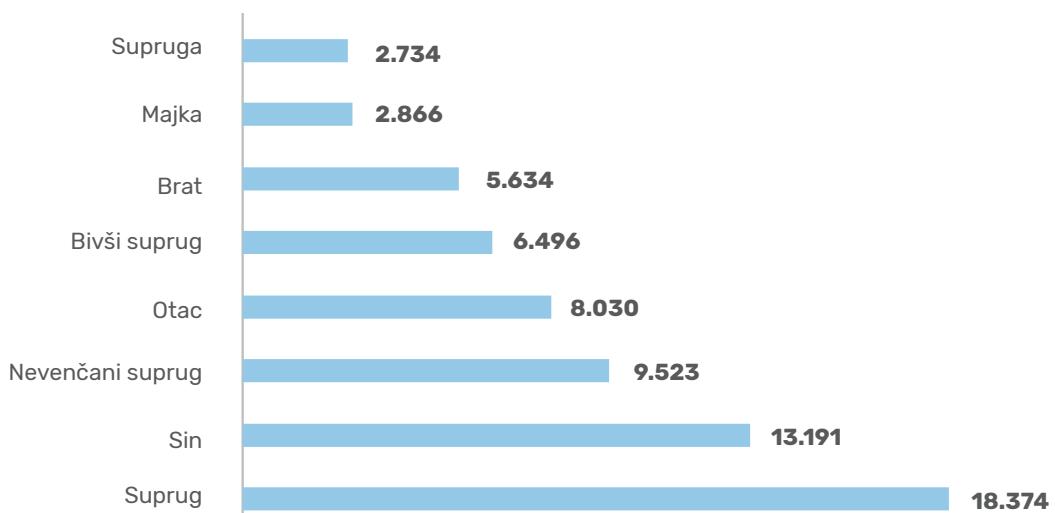
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 9: Učinioци nasilja prema starosnim kategorijama

Godina	Do 14 godina	15–17	18–20	21–30	31–40	41–50	51–60	61–70	Preko 71 godine
2018.	1	1	888	4.585	7.323	6.923	4.671	3.047	1.335
2019.	0	0	997	5.213	8.110	7.257	4.892	3.069	1.383
2020.	0	0	1.008	5.026	7.357	7.088	4.537	2.908	1.394

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 12: Učinioци događaja (prema srodstvu sa žrtvom nasilja u porodici) 2018–2020.

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

II. PODACI O PRIMENI ZAKONA O SPREČAVANJU NASILJA U PORODICI

- Na osnovu evidencija koje se vode shodno članu 32. Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, **u periodu od 1. 1. 2019. do 30. 9. 2021. godine, javna tužilaštva podnela su predlog za produženje hitne mere do 30 dana prema 53.453 lica, od kojeg broja je sud usvojio 51.467 (96,2%) predloga.**
- **Ukupan broj oštećenih lica je 59.576, od čega je 43.586 lica ženskog pola, a 15.990 lica muškog pola.**
- **Broj oštećenih maloletnih lica je 3.212, dok broj oštećenih punoletnih lica iznosi 56.363.**
- Tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici, shodno Porodičnom zakonu, podnete su **protiv 723 lica, od kojih je usvojeno 296 tužbi.**
- **U navedenom trogodišnjem periodu održan je 7.391 sastanak Grupe za koordinaciju i saradnju, sastancima je prisustvovalo 376 žrtava, razmatrana su ukupno 129.203 slučaja nasilja u porodici i izrađena 48.582 individualna plana zaštite i podrške žrtvama.**

2019.

- **U periodu od 1. 1. do 31. 12. 2019. godine, javna tužilaštva podnela su predlog za produženje hitne mere prema 19.360 lica, od kojeg broja je sud usvojio 18.597 predloga.**
- **Ukupan broj oštećenih lica je 21.534, od kojeg broja su 15.932 lica ženskog pola, a 5.602 lica muškog pola. Broj oštećenih maloletnih lica je 1.087, dok broj oštećenih punoletnih lica iznosi 20.446.**
- Tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici, shodno Porodičnom zakonu, podnete su protiv 377 lica, od kojih je usvojeno 198 tužbi.
- U navedenom periodu održano je 2.818 sastanaka Grupe za koordinaciju i saradnju, sastancima su prisustvovalo 194 žrtve, razmatrano je ukupno 50.985 slučajeva nasilja u porodici i izrađeno je 18.646 individualnih planova zaštite i podrške žrtvama.

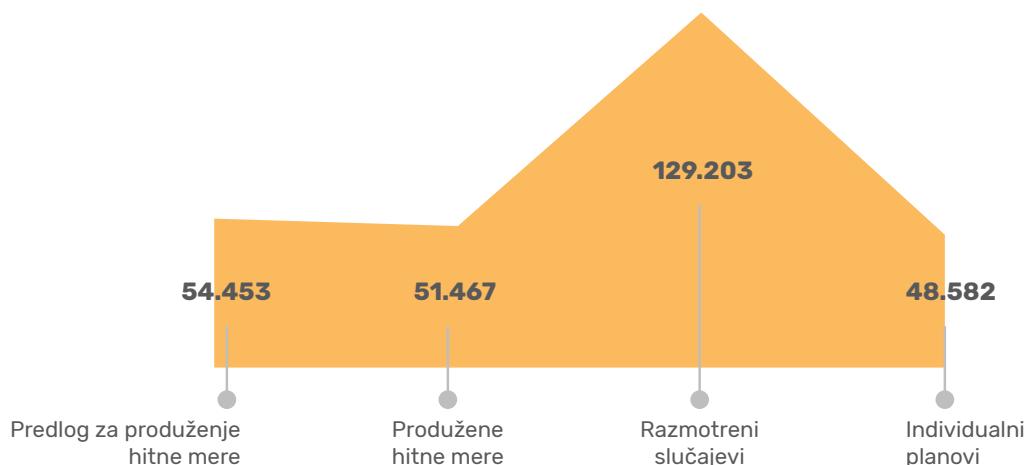
2020.

- **U periodu od 1. 1. do 31. 12. 2020. godine,** javna tužilaštva podnela su predlog za produženje hitne mere prema **19.280 lica, od kojeg broja je sud usvojio 18.557 predloga.**
- **Ukupan broj oštećenih lica je 21.542, od kojeg broja je 15.619 lica ženskog pola, a 5.923 lica muškog pola. Broj oštećenih maloletnih lica je 1.179, dok broj oštećenih punoletnih lica iznosi 20.363.**
- Tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici, shodno Porodičnom zakonu, podnete su protiv 231 lica, a u izveštajnom periodu je usvojeno 69 tužbi.
- U navedenom periodu održana su 2.604 sastanka Grupe za koordinaciju i saradnju, sastancima je prisustvovalo 85 žrtava, razmatrana su ukupno 44.832 slučaja nasilja u porodici i izrađena 16.923 individualna plana zaštite i podrške žrtvama.

2021.

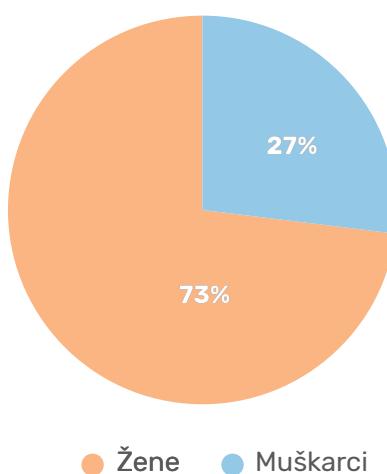
- **U periodu od 1. 1. do 30. 9. 2021. godine,** javna tužilaštva podnela su predlog za produženje hitne mere prema **14.813 lica, od kojeg broja je sud usvojio 14.313 predloga.**
- **Ukupan broj oštećenih lica je 16.500, od kojeg broja je 12.035 lica ženskog pola, a 4.465 lica muškog pola. Broj oštećenih maloletnih lica je 946, dok broj oštećenih punoletnih lica iznosi 15.554.**
- Tužbe za određivanje mera zaštite od nasilja u porodici, shodno Porodičnom zakonu, podnete su protiv 115 lica, a u izveštajnom periodu je usvojeno 29 tužbi. U navedenom periodu održano je 1.969 sastanaka Grupe za koordinaciju i saradnju, sastancima je prisustvovalo 97 žrtava, razmatrano je ukupno 33.386 slučajeva nasilja u porodici i izrađeno je 13.013 individualnih planova zaštite i podrške žrtvama.

Grafikon 13: Primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici – evidencija javnih tužilaštava za period od 1. januara 2019. do 30. septembra 2021.

Izvor: Republičko javno tužilaštvo

Grafikon 14: Oštećena lica u kontekstu nasilja u porodici po polu 2019–2021.

Izvor: Republičko javno tužilaštvo

Tabela 10: Podaci o oštećenim licima po polu i starosti sa izrečenim i produženim merama zaštite i usvojenim tužbama za mere zaštite

Godina	Predlog za produženje mere	Produžene mere od strane suda	Oštećena lica	Maloletna oštećena lica	Žene oštećene	Muškarci oštećeni	Usvojene tužbe za mere zaštite
2019.	19.360	18.597 (96%)	21.534	1.087	15.932 (74%)	5.602 (26%)	198
2020.	19.280	18.557 (96%)	21.542	1.179	15.619 (73%)	5.923 (27%)	69
2021 – do 1. 9. 2021.	14.813	14.313 (97%)	16.500	946	12.035 (73%)	4.465 (27%)	29

Izvor: Republičko javno tužilaštvo

III. KRIVIČNA DELA IZVRŠENA U OKVIRU PORODICE I PARTNERSKIH ODNOSA U PERIODU 2016–2020.¹⁷

¹⁷ Podaci MUP RS.

- Od 2016. do kraja 2020. godine MUP je evidentirao **ukupno 42.206 oštećenih lica za sva KD u vezi sa nasiljem u porodici**, od čega **13.733 muškaraca (32,54%) i 28.473 žene (67,46%)**.
- Krivičnim delima u okviru porodice i partnerskih odnosa smatraju se ona krivična dela za koja je evidentirano srodstvo učinilac – oštećeno lice.
- Od ukupno 42.206 oštećenih lica, njih 37.131 (87,96%) je evidentirano za KD u vezi sa nasiljem u porodici, ubistva, teška ubistva i nanošenje teških telesnih povreda (čl. 113, čl. 114, čl. 121. i čl. 194. KZ). Od ovog broja, 34.441 oštećeni je punoletno lice (92,76%) – 11.408 su muškarci (33,12%) i 23.033 žene (66,88%).
- Maloletnih oštećenih lica je 2.665 (7,18%) u vezi sa krivičnim delom ubistvo, teško ubistvo, nanošenje teških telesnih povreda i nasilje u porodici. 1.437 maloletnih oštećenih su dečaci (53,92%) a 1.228 devojčice (46,08%).¹⁸
- **Nasilje u porodici** (iz čl. 194. Krivičnog zakonika) je najučestalije krivično delo – 31.041 (73,5%) izvršeno je između lica koja su u srodstvu, a zatim krivično delo teška telesna povreda (iz čl. 121. KZ) – 4.850 (11,5%), i proganjanje (iz čl. 138a KZ) – 1.738 (4,1%). Iako se po podacima MUP beleži godišnji pad prijava za krivično delo nasilje u porodici i dalje su krivične prijave za ovo krivično delo najzastupljenije kada je rodno zasnovano nasilje u pitanju.
- Muškarci su većina žrtava krivičnih dela ubistvo, ubistvo u pokušaju, teško ubistvo, teško ubistvo u pokušaju i teška telesna povreda, dok su žene većina oštećenih (žrtava) ostalih krivičnih dela izvršenih u okviru porodice i partnerskih odnosa.
- Žene su isključivo oštećena lica u krivičnim delima posredovanja u prostituciji i rodoskrnuću (100%), dok su u preko 90% slučajeva žrtve silovanja i silovanja u pokušaju, obljube zloupotrebom službenog položaja i polnog uzinemiravanja, kao i navođenja deteta na prisustvovanje polnim radnjama.
- Najviše žena i muškaraca je oštećenih krivičnim delom nasilje u porodici, i to je najviše žena uzrasne dobi između 31 i 40 godina (5.419), dok je

¹⁸ Uz 34.441 punoletnu osobu, evidentirano je i 2.665 maloletnih oštećenih lica, dok je za njih 25 nepoznata starost, što čini ukupno 37.131 oštećeno lice za KD iz člana 113, člana 114, člana 121. i člana 194. KZ.

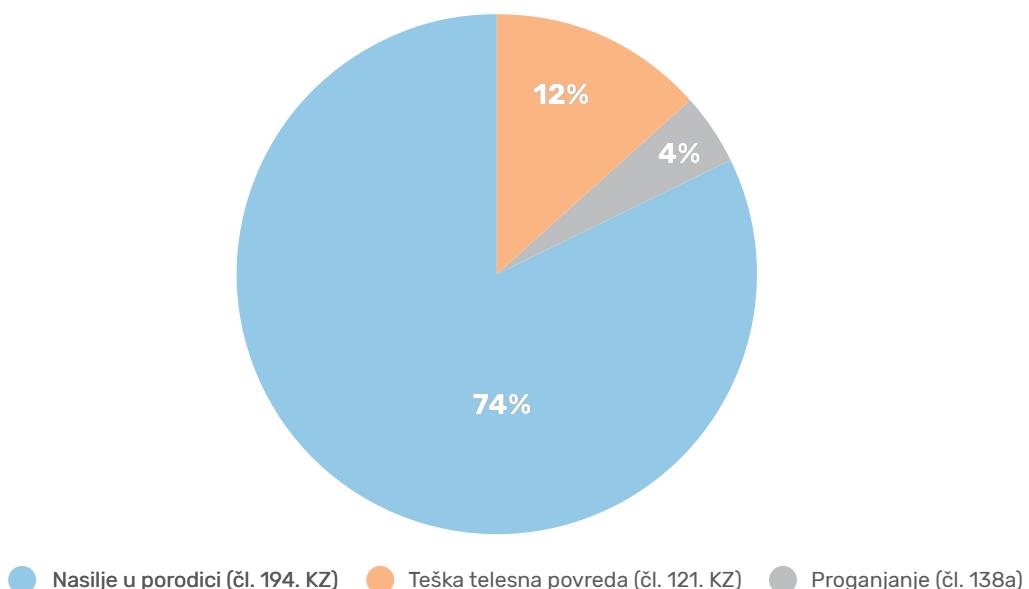
najviše muškaraca žrtava nasilja u dobi preko 60 godina (2.230).

Muškarci ove starosti su i većina žrtava ubistava i teških ubistava. Kada su u pitanju pokušaj ubistva i nanošenje teških telesnih povreda koje je izvršilo lice s kojim je oštećeni u srodstvu, muškarci su u najvećem broju bili uzrasta od 21 do 30 godina.

- Žene koje su u najvećem broju žrtve ubistva, pokušaja ubistva i teškog ubistva, kao i nanošenja teških telesnih povreda, starosti su preko 60 godina. Proganciju i pokušaju teškog ubistva su u najvećem broju slučajeva bile izložene žene starosti od 21 do 30 godina.
- Maloletna lica su takođe u najvećem broju žrtve krivičnog dela nasilje u porodici. Dok su dečaci većina oštećenih u uzrastu do 11 godina, sa povećanjem starosne dobi povećava se i broj devojčica koje postaju većina oštećenih ovim krivičnim delom.
- **U 2016. godini** najviše je bilo maloletnih oštećenih lica za KD iz čl. 194. nasilje u porodici, njih 369; od kojih je najviše 99 devojčica uzrasta od 15 do 17 godina i 47 dečaka uzrasta od 15 do 17, a odmah zatim 43 dečaka uzrasta od 12 do 14 godina.
- Za KD iz čl. 121. teške telesne povrede, evidentirano je ukupno 114 maloletnih oštećenih lica; najviše 82 dečaka uzrasta od 15 do 17 godina i tri devojčice uzrasta od 15 do 17 godina.
- **U 2017. godini** je najviše evidentirano maloletnih oštećenih lica za KD iz čl. 194. nasilje u porodici, njih 517, od kojih je najviše bilo 126 devojčica uzrasta od 15 do 17 godina, i 75 dečaka uzrasta od 7 do 11 godina.
- Za KD iz čl. 121. teške telesne povrede evidentirano je 100 maloletnih lica, od kojih je bilo najviše dečaka – 66, uzrasta od 15 do 17 godina.
- **U 2018. godini** najviše je evidentiranih maloletnih oštećenih lica za KD iz čl. 194. nasilje u porodici, njih 532, od kojih je najviše bilo 65 devojčica uzrasta od 12 do 14 godina i 63 dečaka uzrasta od 12 do 14 godina.
- Za KD iz čl. 121. teške telesne povrede, evidentirano je 113 maloletnih oštećenih lica, od kojih je najviše dečaka – 66, uzrasta od 15 do 17 godina.
- **U 2019. godini** najviše je evidentirano maloletnih oštećenih lica za KD iz čl. 194. nasilje u porodici, njih 409, od kojih je najviše bilo devojčica – 100, uzrasta od 15 do 17 godina, a najviše su bila 62 dečaka uzrasta od 15 do 17 godina.

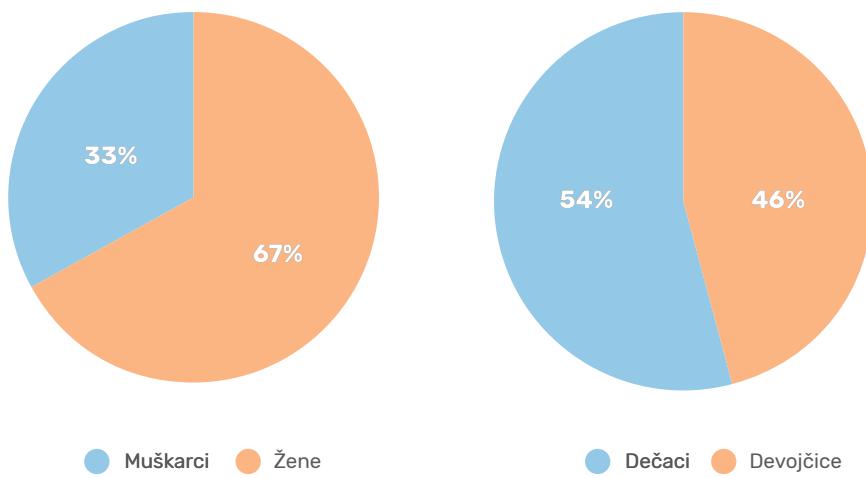
- Za KD iz čl. 121. teške telesne povrede, evidentirano je ukupno 105 maloletnih oštećenih lica, od kojih je najviše bilo dečaka – 81, uzrasta od 15 do 17 godina.
- U 2020. godini evidentirana su 393 oštećena maloletna lica u vezi sa KD iz čl. 194. nasilje u porodici, od kojih je najviše bilo devojčica 115, uzrasta od 15 do 17 godina, a dečaka 54 uzrasta od 15 do 17 godina.
- Za KD iz čl. 121. teške telesne povrede, evidentirana su 74 maloletna oštećena lica, od kojih je najviše dečaka – 57, uzrasta od 15 do 17 godina.
- U periodu **od 2016. do 2020. godine**, za KD iz čl. 113. ubistvo i čl. 114. teško ubistvo evidentirano je ukupno 61 maloletno oštećeno lice, od kojih je 51 dečak (83,60%) i 10 devojčica (16,39%). Od ovog broja najviše je bilo oštećenih dečaka, njih osmorica uzrasta od 15 do 17 godina u 2016. godini, dok ih je u 2018. i 2019. godini bilo po šestorica u ovoj starosnoj kategoriji.

Grafikon 15: Krivične prijave za krivična dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa 2016–2020.

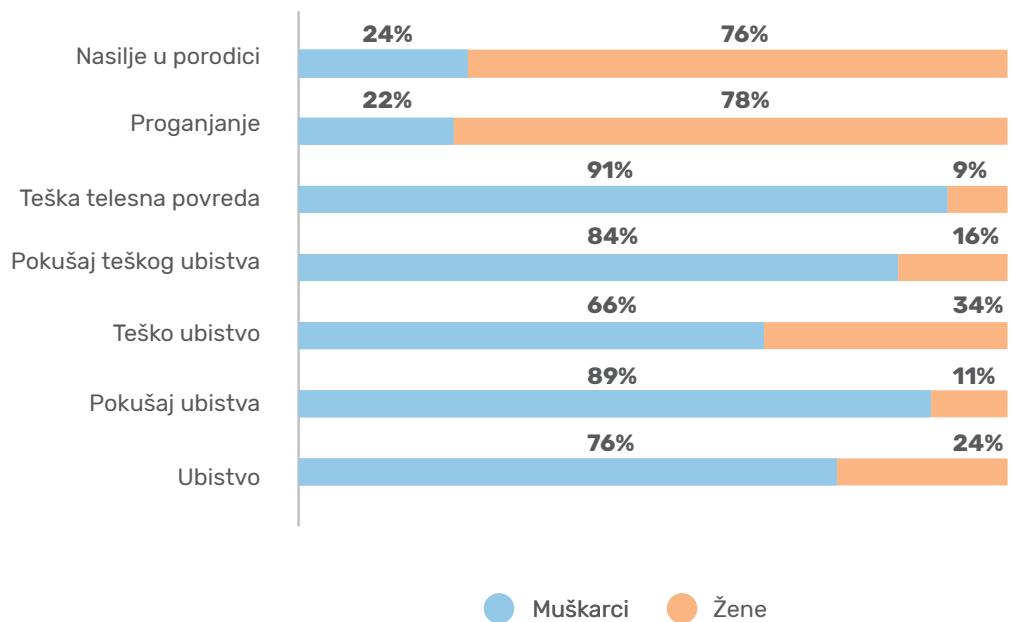
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 16. Polna struktura oštećenih krivičnim delima u vezi sa nasiljem u porodici i partnerskim odnosima 2016-2020.

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 17: Oštećena lica po polu za određene članove KZ RS, za dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa 2016-2020.

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 11: Broj oštećenih lica po polu i starosnoj dobi za određene članove KZ RS, za dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa 2016–2020.

	Ubistvo		Pokušaj ubistva		Teško ubistvo		Teško ubistvo – pokušaj		Teška telesna povreda		Proganjanje		Nasilje u porodici	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Starosna kategorija														
Nepoznato	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	1	7	15
Do 6 godina	1	0	1	0	4	5	1	1	2	0	0	1	129	110
Od 7 do 11 godina	0	0	0	0	0	1	0	0	14	1	0	13	259	197
Od 12 do 14 godina	0	0	2	0	0	0	1	0	103	9	8	27	240	326
Od 15 do 17 godina	4	1	28	0	3	0	6	2	352	25	11	72	287	550
Od 18 do 20 godina	6	2	43	3	6	5	23	4	482	13	13	90	311	792
Od 21 do 30 godina	24	3	128	8	34	8	75	11	1.115	61	43	365	839	3.968
Od 31 do 40 godina	27	4	108	11	42	9	50	5	867	67	79	361	875	5.419
Od 41 do 50 godina	33	12	68	12	30	14	25	5	657	71	99	271	1.033	4.634
Od 51 do 60 godina	32	11	38	4	23	13	15	7	470	64	72	115	1.205	3.417
Preko 60 godina	43	21	31	16	36	38	10	3	374	100	54	42	2.230	4.198

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

**Tabela 12: Broj oštećenih lica po polu za određene članove KZ RS,
za dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa**

Krivično delo	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		Ukupno
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
Ubistvo iz čl. 113.	37	16	28	10	40	11	35	10	30	7	224
Ubistvo u pokušaju iz čl. 113. u vezi čl. 30. KZ	96	15	74	9	76	8	105	11	96	11	501
Teško ubistvo iz čl. 114.	45	23	34	19	40	17	25	19	34	15	271
Teško ubistvo u pokušaju iz čl. 114. u vezi čl. 30. KZ	77	19	41	7	28	5	28	2	32	5	244
Teška telesna povreda iz čl. 121.	975	93	924	92	937	76	858	71	743	81	4.850
Proganjanje iz čl. 138a	0	0	83	193	102	385	101	405	94	375	1.738
Silovanje iz čl. 178.	3	49	5	50	3	57	2	54	11	33	267
Silovanje u pokušaju iz čl. 178. u vezi čl. 30. KZ	0	25	1	16	0	10	0	14	0	13	79
Objjava nad nemoćnim licem iz čl. 179.	2	7	0	4	1	8	1	9	0	6	38

Obljuba sa detetom iz čl. 180.	5	38	3	36	10	40	2	45	4	36	219
Obljuba zloupotrebom položaja iz čl. 181.	0	7	0	2	0	1	0	3	1	3	17
Nedozvoljene polne radnje iz čl. 182.	22	162	9	130	15	144	11	127	23	115	758
Polno uz nemiravanje iz čl. 182a	0	0	5	67	11	188	40	298	27	262	898
Podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa iz čl. 183.	1	2	1	6	0	4	1	2	0	0	17
Posredovanje u vršenju prostitucije iz čl. 184.	0	13	0	9	0	20	0	27	0	29	98
Prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju iz čl. 185.	4	25	3	33	12	29	9	63	16	43	237

Navođenje deteta na prisustovanje polnim radnjama iz čl. 185a	0	3	0	5	0	2	0	6	1	1	18
Zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica iz čl. 193.	23	20	33	32	43	37	24	29	18	40	299
Nasilje u porodici iz čl. 194.	1.410	4.919	1.722	5.649	1.548	4.758	1.358	4.347	1.377	3.953	31.041
Nedavanje izdržavanja iz čl. 195.	4	26	7	25	8	26	3	22	7	28	156
Kršenje porodičnih obaveza iz čl. 196.	4	5	2	1	13	6	12	15	5	11	74
Rodoskvrnuće iz čl. 197.	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
Trgovina ljudima iz čl. 388.	3	33	0	21	3	30	12	20	11	27	160
UKUPNO	2.711	5.500	2.975	6.416	2.890	5.862	2.627	5.600	2.530	5.095	42.206

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Tabela 13: Starosna struktura oštećenih lica za pojedina krivična dela u vezi sa nasiljem u porodici**Tabela 13a: Broj punoletnih oštećenih lica u vezi sa krivičnim delom nasilje u porodici**

Godina	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
2016.	123	31	116	39	866	88	1.265	4.695	2.370	4.853
2017.	96	19	73	25	833	80	1.480	5.374	2.482	5.498
2018.	108	19	67	21	834	66	1.353	4.521	2.362	4.627
2019.	132	20	48	20	756	68	1.179	4.117	2.115	4.225
2020.	122	18	65	17	676	74	1.216	3.721	2.079	3.830
Ukupno	581	107	369	122	3.965	376	6.493	22.428	11.408	23.033
Zbirno	688		491		4.341		28.921		34.441	

izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

Tabela 13b: Broj maloletnih oštećenih lica po KD u vezi sa krivičnim delom nasilje u porodici

Godina	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno		Zbirno
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
2016.	10	-	6	3	109	5	143	221	268	229	497
2017.	6	-	2	1	91	12	242	274	341	287	628
2018.	8	-	1	1	102	9	192	232	303	242	545
2019.	8	1	5	1	102	2	177	224	292	228	520
2020.	4	-	1	3	67	7	161	232	233	242	475
Ukupno	36	1	15	9	471	35	915	1.183	1.437	1.228	2.665
ZBIRNO	37		24		506		2.098		2.665		

izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

Tabela 14: Starosna dob punoletnih oštećenih lica za krivična dela u vezi sa nasiljem u porodici (čl. 113, čl. 114, čl. 121. i čl. 194. KZ)

2016.

Godina / starosna dob	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
2016.	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Od 18 do 20 godina	13	1	12	3	107	5	53	143	185	152
Od 21 do 30 godina	40	5	43	13	261	15	165	828	509	861
Od 31 do 40 godina	20	2	21	4	177	11	151	1,158	369	1175
Od 41 do 50 godina	22	5	16	5	141	22	187	1032	366	1064
Od 51 do 60 godina	13	3	9	7	124	17	241	715	387	742
Preko 60 godina	15	15	15	7	56	18	468	819	554	859
UKUPNO	123	31	116	39	866	88	1.265	4.695	2.370	4.853
ZBIRNO	154		155		954		5.960		7.223	

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

2017.

Godina / starosna dob	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
2017.	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Od 18 do 20 godina	13	2	7	3	102	2	62	192	184	199
Od 21 do 30 godina	24	2	24	3	216	12	183	958	447	975
Od 31 do 40 godina	29	3	22	3	196	18	219	1.275	466	1.299
Od 41 do 50 godina	12	5	8	8	132	16	206	1.108	358	1.137
Od 51 do 60 godina	11	-	6	2	98	12	293	833	408	847
Preko 60 godina	7	7	6	6	89	20	517	1.008	619	1.041
UKUPNO	96	19	73	25	833	80	1.480	5.374	2.482	5.498
ZBIRNO	115		98		913		6.854		7.980	

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

2018.

Godina / starosna dob	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno	
2018.	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Od 18 do 20 godina	6	1	2	1	88	2	66	166	162	160
Od 21 do 30 godina	28	-	11	-	256	17	177	823	472	840
Od 31 do 40 godina	26	3	17	3	183	10	191	1.094	417	1.110
Od 41 do 50 godina	21	5	17	-	138	9	216	932	392	946
Od 51 do 60 godina	10	5	9	6	85	15	265	686	369	712
Preko 60 godina	17	5	11	11	84	13	438	820	550	849
UKUPNO	108	19	67	21	834	66	1353	4.521	2.362	4.627
ZBIRNO	127		88		900		5.874		6.989	

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

2019.

Godina / starosna dob	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno	
2019.	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Od 18 do 20 godina	8	1	2	1	100	2	56	151	166	155
Od 21 do 30 godina	30	2	19	2	219	6	162	722	430	732
Od 31 do 40 godina	25	4	10	2	154	12	147	1.007	336	1.025
Od 41 do 50 godina	29	5	5	2	125	10	218	834	377	851
Od 51 do 60 godina	21	4	7	4	89	14	198	622	315	644
Preko 60 godina	19	4	5	9	69	24	398	781	491	818
UKUPNO	132	20	48	20	756	68	1.179	4.117	2.115	4.225
ZBIRNO	152		68		824		5.296		6.340	

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

2020.

Godina / starosna dob	KD iz čl. 113. ubistvo		KD iz čl. 114. teško ubistvo		KD iz čl. 121. teška telesna povreda		KD iz čl. 194. nasilje u porodici		Ukupno	
2020.	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Od 18 do 20 godina	9	-	6	1	85	2	74	140	174	143
Od 21 do 30 godina	30	2	12	1	163	11	152	637	357	651
Od 31 do 40 godina	35	3	22	2	157	16	167	885	381	906
Od 41 do 50 godina	17	4	9	4	121	14	206	728	353	750
Od 51 do 60 godina	15	3	7	1	74	6	208	561	304	571
Preko 60 godina	16	6	9	8	76	25	409	770	510	809
UKUPNO	122	18	65	17	676	74	1.216	3.721	2.079	3.830
ZBIRNO	140		82		750		4.937		5.909	

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova

IV. STATISTIČKI PODACI JAVNIH TUŽILAŠTAVA ZA KRIVIČNO DELO NASILJE U PORODICI IZ ČLANA 194. KRIVIČNOG ZAKONIKA

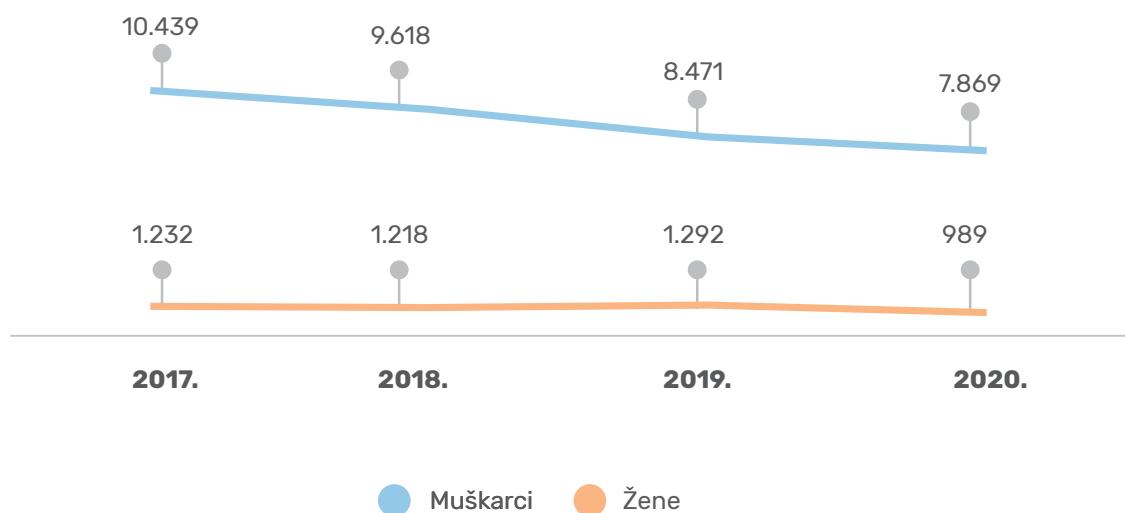
- Podaci o suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti sadržani su u evidencijama i godišnjim izveštajima o radu javnih tužilaštava.¹⁹
- Broj krivičnih prijava javnim tužilaštvima za krivično delo nasilje u porodici smanjuje se svake godine. Može se pretpostaviti da se određeni broj prijava za nasilje u porodici od stupanja na snagu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici 2017. godine završava na hitnim merama i da to utiče na broj podnetih krivičnih prijava za krivična dela izvršena u okviru porodice i partnerskih odnosa.
- **Muškarci su većina prijavljenih lica (89%)** za ovo krivično delo, a žene većina oštećenih lica (žrtava) – u preko 70% slučajeva.
- U periodu od 2017. do 2020. godine, javna tužilaštva evidentirala su **27.371 oštećeno lice**, od kojih je **1.301 bilo maloletno**. Žene čine većinu oštećenih lica za krivično delo nasilje u porodici i ovaj odnos je uglavnom stabilan – 2017. i 2020. činile su 78% oštećenih, a 2018. i 2019. godine 74% oštećenih krivičnim delom nasilje u porodici.
- Najveći broj optužnih predloga na osnovu prijava za krivično delo nasilje u porodici podignut je 2017. godine – 4.425, a najmanje 2019. godine – 1.231, kada je izrečeno i najmanje kazni zatvora – 282. Najveći broj osuđujućih presuda bio je 2018. godine – 3.575.
- Budući da sudski postupci za krivično delo nasilje u porodici mogu da traju i više godina, ne može se precizno odrediti odnos odbačenih krivičnih prijava i osuda u odnosu na podignite optužnice. Podaci međutim ukazuju na trend da od broja podnetih krivičnih prijava **optužnice budu podignute u proseku u 1/3 slučajeva. Većina optužnica rezultira osuđujućom presudom u oko 2/3 slučajeva**. Kada su u pitanju osuđujuće presude, u najvećem broju slučajeva izriču se **uslovne osude – u oko 2/3, a kazna zatvora u 1/3 slučajeva. Oslobađajuće presude** donose se u **manje od 10% slučajeva**.
- **Tokom 2017. godine** zbog izvršenja krivičnog dela nasilje u porodici iz člana 194. Krivičnog zakonika, prijavljeno je ukupno 11.671 lice (10.439 muškaraca i 1.232 žene). U poređenju sa prethodnom godinom, kada je zbog ovog krivičnog dela prijavljeno 10.245 lica, došlo je do povećanja za 13,92% u broju prijavljenih lica.

¹⁹ Podaci dostavljeni od strane RJT, A. br. 651/21, od 9. 11. 2021, JK/VB po zahtevu za pristup informacijama od javnog značaja u procesu izrade ovog izveštaja.

- Ukupno je oštećeno 8.929 lica (6.680 žena, 1.899 muškaraca i 350 maloletnih lica). Javna tužilaštva donela su naredbe o sproveđenju istrage protiv 417 lica.
- U navedenom periodu optuženo je 4.425 lica. Sudovi su povodom podnetih optužnih akata doneli osuđujuće presude protiv 3.452 lica, na kaznu zatvora osuđeno je 1.046 lica, na novčanu kaznu 20, izrečene su kazne rada u javnom interesu protiv 13 lica, protiv 2.314 lica izrečena je uslovna osuda, protiv šest lica sudska opomena i protiv 53 lica mera bezbednosti kao samostalna sankcija. Za 107 lica doneta je oslobađajuća presuda.
- **Tokom 2018. godine** zbog izvršenja krivičnog dela nasilje u porodici iz člana 194. Krivičnog zakonika prijavljeno je ukupno 10.836 lica (9.618 muškaraca i 1.218 žena). U poređenju sa prethodnom godinom, kada je zbog ovog krivičnog dela prijavljeno 11.671 lice, došlo je do smanjenja za 7,15% u broju prijavljenih lica.
- Ukupno su oštećena 7.364 lica (5.284 žene, 1.814 muškaraca i 266 maloletnih lica). Javna tužilaštva donela su naredbe o sproveđenju istrage protiv 389 lica. U navedenom periodu optuženo je 4.138 lica. Sudovi su povodom podnetih optužnih akata doneli osuđujuće presude protiv 3.575 lica, na kaznu zatvora osuđena su 1.003 lica, na novčanu kaznu 44 lica, izrečene su kazne rada u javnom interesu protiv 18 lica, protiv 2.417 lica izrečena je uslovna osuda, protiv 15 sudska opomena i protiv 77 lica mera bezbednosti kao samostalna sankcija. Za 86 lica doneta je oslobađajuća presuda.
- **Tokom 2019. godine** zbog izvršenja krivičnog dela nasilje u porodici iz člana 194. Krivičnog zakonika prijavljena su ukupno 9.763 lica. U poređenju sa prethodnom godinom, kada je zbog ovog krivičnog dela prijavljeno 10.836 lica, došlo je do smanjenja za 9,90% u broju prijavljenih lica. Ukupno je oštećeno 6.400 lica (4.493 žene, 1.386 muškaraca i 521 maloletno lice).
- U navedenom periodu optuženo je 1.231 lice. Sudovi su povodom podnetih optužnih akata doneli osuđujuće presude protiv 786 lica, na kaznu zatvora osuđena su 282 lica, na novčanu kaznu 34 lica i u odnosu na 468 lica donete su uslovne osude. Za 107 lica doneta je oslobađajuća presuda.

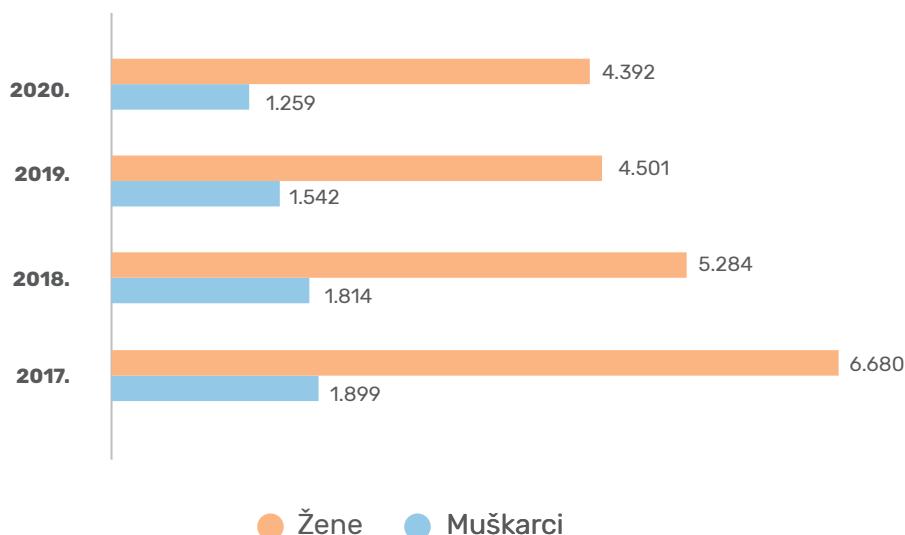
- **Tokom 2020. godine** zbog izvršenja krivičnog dela nasilje u porodici iz člana 194. Krivičnog zakonika, prijavljeno je ukupno 8.858 lica. U poređenju sa prethodnom godinom, kada su zbog ovog krivičnog dela prijavljena 9.763 lica, došlo je do smanjenja broja prijavljenih lica za krivično delo nasilje u porodici za 9,26%.
- Javna tužilaštva donela su naredbe o sprovođenju istrage protiv 389 lica. U navedenom periodu optužena su 3.422 lica. Sudovi su povodom podnetih optužnih akata doneli osuđujuće presude protiv 3.078 lica, na kaznu zatvora osuđeno je 840 lica, na novčanu kaznu 11 lica, izrečene su kazne rada u javnom interesu protiv 16 lica, protiv 1.900 lica izrečena je uslovna osuda, protiv četiri sudska opomena i protiv 112 lica mera bezbednosti kao samostalna sankcija. Za 124 lica doneta je oslobađajuća presuda.
- Statistički podaci za 2021. godinu biće dostupni tek nakon izrade Izveštaja o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti u 2021. godini.

Grafikon 18: Prijavljena lica za krivično delo nasilje u porodici po polu 2017–2020.

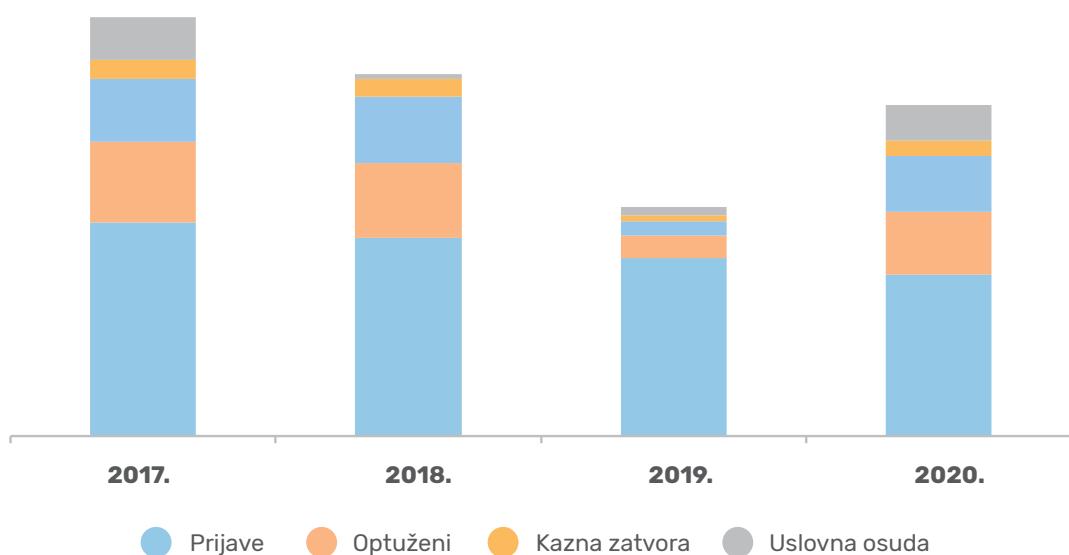
Izvor: Republičko javno tužilaštvo

Grafikon 19: Oštećena lica krivičnim delom nasilje u porodici po polu 2017–2020.

Izvor: Godišnji izveštaji o radu javnih tužilaštava, Republičko javno tužilaštvo

Grafikon 20: Prijave, optužbe i osude za krivično delo nasilje u porodici 2017–2020.

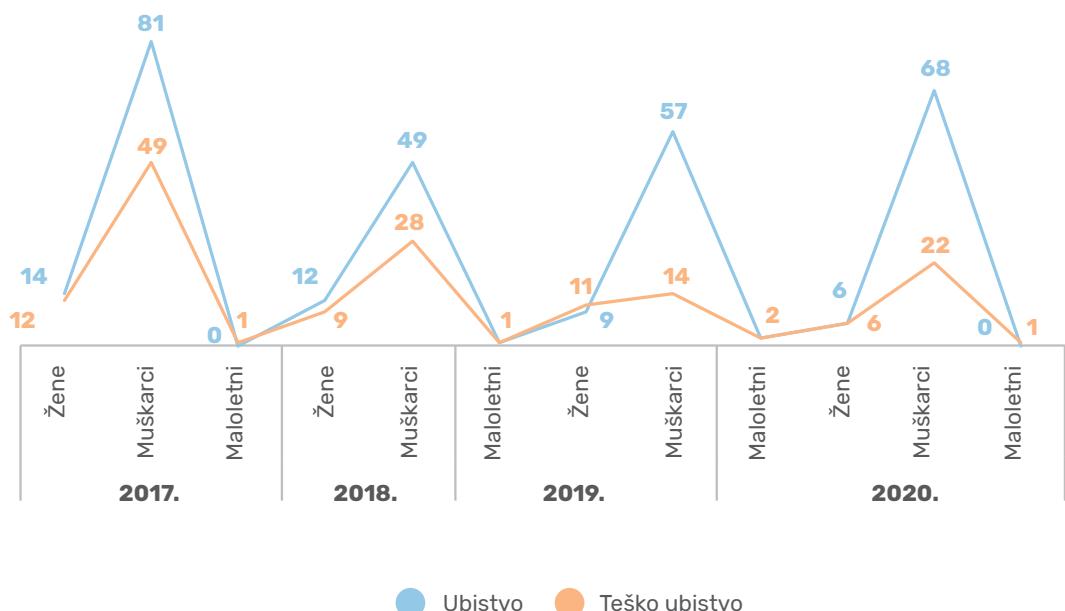
Izvor: Godišnji izveštaji o radu javnih tužilaštava, Republičko javno tužilaštvo

Tabela 15: Podaci o postupanju za krivično delo nasilje u porodici 2017–2020.

	2017.	2018.	2019.	2020.
Prijave	11.671	10.836	9.763	8.858
Optuženi	4.425	4.138	1.231	3.422
Osuđujuće presude	3.452	3.575	786	3.078
Kazna zatvora	1.046	1.003	282	840
Uslovna osuda	2.314	2.417	468	1.900
Oslobađajuća presuda	107	86	107	124

Izvor: Godišnji izveštaji o radu javnih tužilaštava, Republičko javno tužilaštvo

Grafikon 21: Oštećena lica krivičnim delom ubistvo i teško ubistvo 2017–2020.

Izvor: Godišnji izveštaji o radu javnih tužilaštava, Republičko javno tužilaštvo

Najviše žrtava ubistava i teških ubistava i muškaraca i žena tužilaštva su evidentirala 2017. godine. Potrebno je uzeti u obzir činjenicu da su u slučajevima femicida ubistva često praćena samoubistvom učinioca, te se u tim slučajevima ne pokreću krivični postupci, niti policijska, tužilačka i sudska evidencija ubraja ove žrtve.

Prema raspoloživim statističkim podacima sadržanim u godišnjim izveštajima o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti za 2017., 2018., 2019. i 2020. godinu:

Krivičnim delom ubistvo iz čl. 113. Krivičnog zakonika:

- tokom 2020. godine oštećeno je šest žena i 68 muškaraca, a prijavljeno je ukupno 139 lica;
- tokom 2019. godine oštećeno je devet žena, 57 muškaraca i dva maloletna lica, i prijavljeno ukupno 169 lica;
- u 2018. godini oštećeno je 12 žena, 49 muškaraca i jedno maloletno lice, i prijavljena ukupno 142 lica;
- dok je u 2017. godini oštećeno 14 žena i 81 muškaraca i prijavljeno ukupno 146 lica.

Krivično delo teško ubistvo iz čl. 114. Krivičnog zakonika izvršeno je:

- na štetu šest žena, 22 muškaraca i jednog maloletnog lica tokom 2020. godine, a prijavljeno je 87 lica;
- na štetu 11 žena, 14 muškaraca i dva maloletna lica tokom 2019. godine i prijavljeno je 79 lica;
- u odnosu na devet žena, 28 muškaraca i jedno maloletno lice tokom 2018. godine i prijavljeno je 88 lica;
- dok je tokom 2017. godine ovo krivično delo izvršeno na štetu 21 žene, 52 muškaraca i jednog maloletnog lica, a prijavljeno je 89 lica.

Krivično delo ubistvo na mah iz čl. 115. Krivičnog zakonika izvršeno je:

- na štetu devet žena, 28 muškaraca i jednog maloletnog lica tokom 2018. godine, a prijavljeno je jedno lice;
- dok je tokom 2017. godine ovo krivično delo izvršeno na štetu dvojice muškaraca, a prijavljeno je jedno lice.

V. PODACI O NASILJU U PORODICI I VATRENOM ORUŽJU

- U Ministarstvu unutrašnjih poslova postoji jedinstvena baza podataka o evidenciji oružja u legalnom posedu.
- **Po podacima MUP RS²⁰ iz 2016. godine, u Srbiji je registrovan 996.501 komad oružja u legalnom posedu (dozvole za držanje oružja), od čega 270.705 pištolja i revolvera, 451.189 komada lovačkog oružja (puške i karabini) i 91.588 komada sportskog oružja. Izdato je 880 dozvola za nošenje oružja za ličnu bezbednost.²¹**
- **U toku legalizacije koja je otpočela marta 2015. godine, a okončana je juna 2015., iz ilegalnih u legalne tokove prešla su 7.543 komada oružja. Predato je između ostalog i 287 automatskih pušaka, 32 automatska pištolja (škorpion), 15 ručnih bacača (zolje – nisu ispaljene), 1.107 bombi i eksplozivnih sredstava. Predato je 160.434 komada municije različitog kalibra.²²**
- U prethodnim legalizacijama najviše je bilo predatog automatskog oružja, poluautomatskih vojnih pušaka, oružja za ličnu bezbednost (pištolji i revolveri), lovačkog oružja (puške i karabini), zolja, bombi, ostalih minsko-eksplozivnih sredstava, kao i municije različitog kalibra.
- **U toku 2017. godine podneto je 117.158 zahteva za izdavanje dozvola za držanje i nošenje oružja, od čega je pozitivno rešeno ukupno 97.126 zahteva. Izdata su ukupno 62.073 različita dokumenta u vezi sa oružjem. Podnete su 964 žalbe a broj rešenih žalbi po prigovorima građana iznosi 961.²³**
- U toku 2018. godine, u Srbiji je oduzeto ukupno 1.898 komada oružja različite vrste i 49.380 komada municije različitog kalibra.²⁴
- U toku 2019. godine, oduzeto je ukupno 1.680 komada oružja različite vrste i kalibra, i 30.960 komada municije različitog kalibra, dva ručna raketna bacača, 133 bombe, 45 kilograma eksploziva i 207 eksplozivnih naprava.²⁵

²⁰ Podaci MUP RS, dostupno na: <https://www.politika.rs/sr/clanak/359796/Za-kon-smanjio-potraznju-za-legalnim-oruzjem>.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

²³ Podaci iz statistike MUP RS.

²⁴ Akcioni plan za poglavlje 24, dostupno na: <https://media.cpes.org.rs/2020/09/Akcioni-plan-PG-24.pdf>.

²⁵ Ibid.

- **U periodu od 2003. do kraja 2019. godine, uništeno je ukupno 141.507 komada vatrenog oružja.**²⁶ Samo tokom 2019. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova organizovalo je uništenje 15.430 komada viškova zaliha vatrenog oružja, municije i eksploziva, zadržavajući na taj način kontinuirani trend uništenja.²⁷
- Od početka primene Zakona o oružju i municiji, tačnije od 5. marta 2016. godine, preregistrovano je 146.028 komada oružja.²⁸

Broj podnetih krivičnih prijava za krivično delo nedozvoljeno držanje oružja

Prema raspoloživim statističkim podacima sadržanim u godišnjim izveštajima o radu javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti:

- 2017. godine zbog izvršenja krivičnog dela nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija iz člana 348. Krivičnog zakonika prijavljeno je ukupno 1.311 lica;
- 2018. godine prijavljeno je ukupno 1.685 lica;
- 2019. godine prijavljeno je ukupno 1.407 lica;
- 2020. godine prijavljeno je ukupno 1.301 lice.

Krivična dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršena upotrebom vatrenog oružja 2017-2020.

- U okviru porodice i partnerskih odnosa 52 krivična dela izvršena su upotrebom vatrenog oružja u periodu od 2017. do 2020. godine. Većina krivičnih dela kao što su ubistvo, pokušaj ubistva, teško ubistvo i teško ubistvo u pokušaju, kao i nanošenje teških telesnih povreda u kontekstu porodice i porodičnih odnosa, izvršeno je vatrenim oružjem u legalnom posedu, dok je nasilje u porodici u većem broju slučajeva izvršeno nelegalnim vatrenim oružjem.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Internet, dostupno na: <https://www.politika.rs/sr/clanak/447173/Gradani-predali-drzavi-28-914-komada-oruzja>.

2017.

- **Šest krivičnih dela izvršeno je u okviru porodice i partnerskih odnosa uz upotrebu vatrenega oružja, od čega:**
- **pet (83,3%) upotrebom legalnog oružja**, i to dva krivična dela ubistva (iz čl. 113. KZ) i tri teška ubistva (iz čl. 114. KZ) i
- **jedno (16,7%) upotrebom ilegalnog oružja**, i to krivično delo teškog ubistva (iz čl. 114. KZ).²⁹

2018.

- **Šest krivičnih dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršeno je uz upotrebu vatrenega oružja, od čega:**
- **tri (50%) upotrebom legalnog oružja**, i to tri krivična dela ubistva iz čl. 113. KZ i
- **tri (50%) upotrebom ilegalnog oružja**, i to dva krivična dela ubistva iz čl. 113. KZ i jedno delo teškog ubistva iz čl. 114. KZ.³⁰

2019.

- **22 krivična dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršena su upotrebom vatrenega oružja, od čega:**
- **15 (68,18%) upotrebom legalnog oružja**, i to:
 - šest krivičnih dela ubistva (iz čl. 113. KZ);
 - četiri krivična dela ubistva u pokušaju (iz čl. 113 u vezi čl. 30. KZ);
 - dva krivična dela teškog ubistva (iz čl. 114. KZ);
 - jedno krivično delo teškog ubistva u pokušaju (iz čl. 114 u vezi čl. 30. KZ);
 - jedno delo teške telesne povrede (iz čl. 121. KZ);
 - jedno delo nasilja u porodici (iz čl. 194. KZ); i
- **sedam (31,82%) upotrebom ilegalnog oružja**, i to:
 - dva krivična dela ubistva (iz čl. 113. KZ);
 - dva krivična dela ubistva u pokušaju (iz čl. 113. u vezi čl. 30. KZ);
 - tri krivična dela nasilja u porodici (iz čl. 194. KZ).³¹

²⁹ Ibid.³⁰ Ibid.³¹ Ibid.

2020.

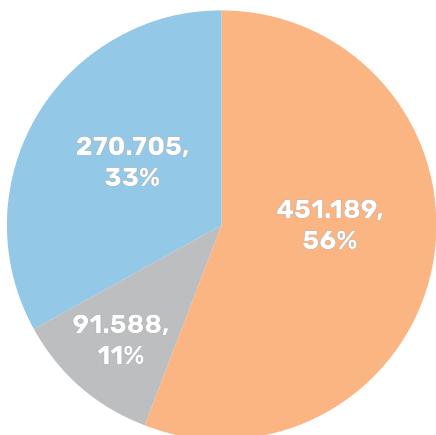
- **18 krivičnih dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršena su upotrebom vatrenega oružja, od čega:**
- **11 (61,1%) upotrebom legalnog oružja**, i to:
 - tri krivična dela ubistva (iz čl. 113. KZ);
 - tri krivična dela ubistva u pokušaju (iz čl. 113. u vezi čl. 30. KZ);
 - tri teška ubistva (iz čl. 114. KZ);
 - jedno krivično dela teškog ubistva u pokušaju (iz čl. 114. u vezi čl. 30. KZ);
 - jedno krivično delo nasilja u porodici (iz čl. 194. KZ);³² i
- **sedam (38,8%) upotrebom ilegalnog oružja**, i to:
 - dva krivična dela ubistva (iz čl. 113. KZ);
 - tri krivična dela teškog ubistva (iz čl. 114);
 - jedno krivično delo teškog ubistva u pokušaju (iz čl. 114. u vezi čl. 30. KZ);
 - jedno krivično delo nasilja u porodici (iz čl. 194 KZ).³³

³² Ibid.

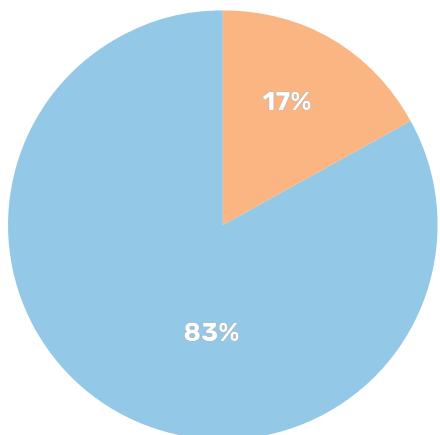
³³ Ibid.

Grafikon 22: Podaci o vatrenom oružju

Legalno oružje prema vrsti u posedu civila – 2016.

Odobreni i odbijeni zahtevi za izdavanje dozvole za vatreno oružje – 2017.

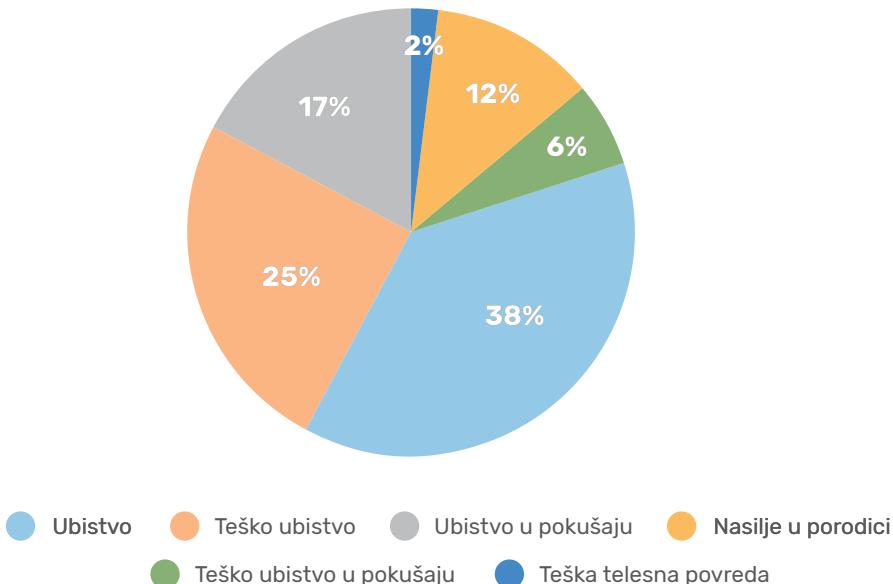

● Pištolj i revolver ● Lovačko oružje

● Sportsko oružje

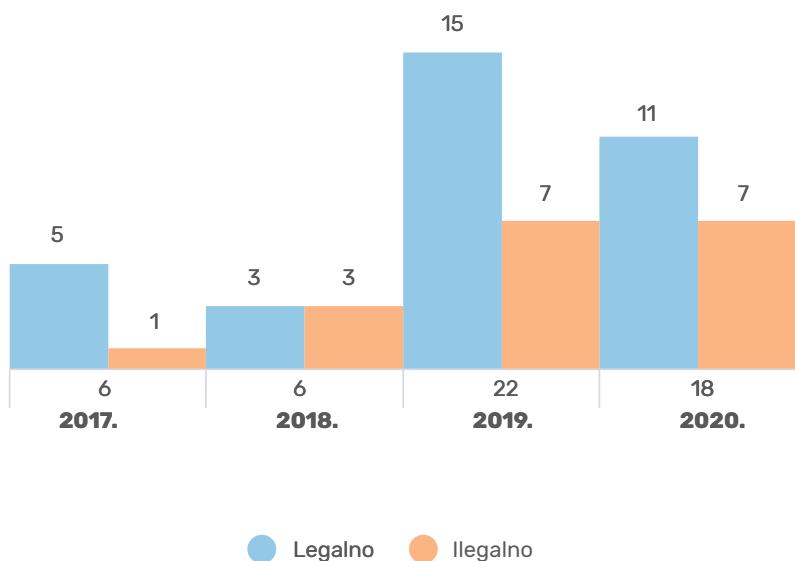
● Odobreni zahtevi ● Odbijeni

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 23: Krivična dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršena upotrebom vatrenog oružja 2017–2020.

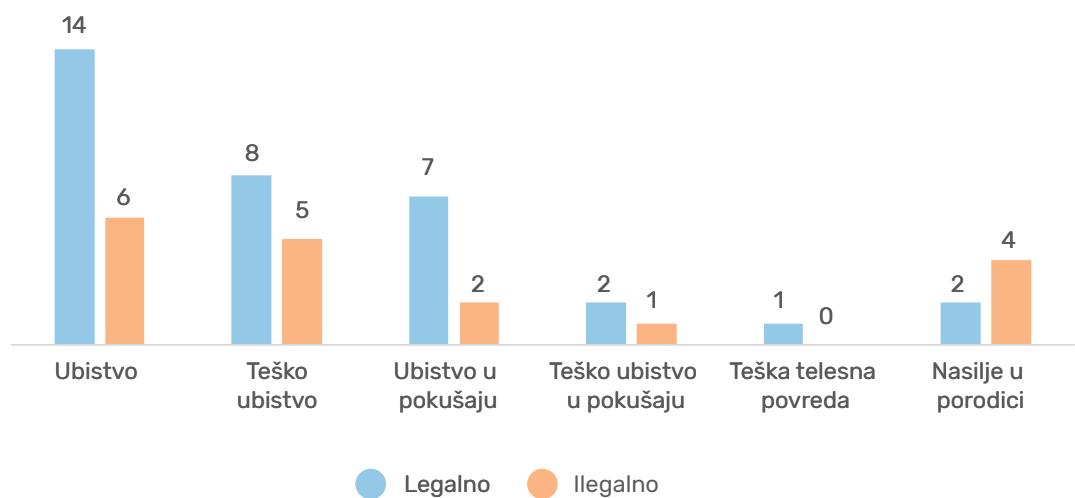
Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 24: Broj krivičnih dela u okviru porodice i partnerskih odnosa izvršenih upotrebom legalnog ili ilegalnog vatrenog oružja 2017–2020.

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

Grafikon 25: Krivična dela izvršena upotrebom vatrenog oružja u legalnom i ilegalnom posedu razvrstana prema krivičnom delu

Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova RS

VI. FEMICID – RODNO ZASNOVANA UBISTVA ŽENA IZVRŠENA VATRENIM ORUŽJEM

U evidencijama Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije nema posebno evidentiranih podataka o slučajevima i broju femicida – rodno zasnovanih ubistava žena. Jedini javno dostupni podaci prikupljaju se iz medijskih izveštaja, i donekle mogu da pruže uvid u karakteristike slučajeva femicida, kao i u faktore rizika koji ukazuju na mogućnost fatalnog ishoda nasilja prema ženama. Ove podatke od 2010. godine prikuplja Mreža ženskih nevladinih organizacija „Žene protiv nasilja“.³⁴ Podaci su ograničeni isključivom zasnovanošću na medijskim objavama, pa ako mediji nisu izvestili o određenim ubistvima žena u porodično-partnerskom odnosu, ona javnosti ostaju nepoznata.³⁵

- U periodu od juna 2017. do juna 2020. godine zabeležena su 52 slučaja nasilja u porodici prema ženama uz upotrebu i/ili pretnju vatrenim oružjem: 19 femicida vatrenim oružjem, 19 pokušaja femicida i 14 slučajeva nasilja u porodici prema ženama uz pretnju vatrenim oružjem.³⁶
- Femicidi počinjeni u ovom periodu odneli su ukupno 21 život (19 žena i dve njima bliske osobe), a nasilnici su pokušali da ubiju ili pretili da će ubiti još četiri osobe. Svaki treći evidentirani slučaj femicida izvršen je u javnom prostoru.³⁷
- Femicidi vatrenim oružjem čine petinu (21,1%) od ukupnog broja femicida u posmatranom periodu, što predstavlja smanjenje broja femicida vatrenim oružjem u odnosu na prethodni period. Ipak, ukupan broj femicida u Srbiji ostaje gotovo nepromenjen, što ukazuje na to da su učinioi svoju namenu da ubiju ženu ostvarivali drugim vrstama oružja.³⁸

³⁴ Godišnji izveštaji i saopštenja Mreže „Žene protiv nasilja“ o femicidu iz prethodnih 10 godina, dostupni na: <https://www.womenngo.org.rs/publikacije/izvestaji-o-femicidu-u-srbiji>.

³⁵ Pored ovoga, SEESAC je 2014. godine uspostavio i platformu „U fokusu – Monitorig nasilja vatrenim oružjem“ (*In Focus – Armed Violence Monitors*) koja pruža informacije o specifičnim vrstama incidenata izvršenih vatrenim oružjem i povezanim sa oružjem kako bi se obezbedio uvid u neželjene posledice zloupotrebe na civele. Platforma je takođe zasnovana i na praćenju incidenata na osnovu medijskih objava i obuhvata jurisdikcije na Zapadnom Balkanu. Dostupno na: <https://www.seesac.org/AVMP/>.

³⁶ Analiza slučajeva femicida učinjenih vatrenim oružjem, UNDP, 2021.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

- Postoji mnogo veći rizik da će žena biti žrtva nasilja vatrenim oružjem koje izvrši partner nego neki drugi član porodice. Skoro 95% analiziranih slučajeva femicida, 84% pokušaja femicida i 86% pretnji vatrenim oružjem izvršeno je u partnerskom kontekstu.³⁹
- Zloupotreba oružja za izvršenje femicida češća je u urbanim naseljima. Dve trećine femicida izvršeno je u gradovima (63,1%), dvostruko više nego u seoskoj sredini (31,6%).⁴⁰
- Većina ubijenih žena bila je starosti između 46 i 55 godina (57,9% slučajeva). Prosečna starost žrtve je 50 godina. Najčešći učinioци su muškarci starosti od 46 do 55 godina (36,8%) i oni stariji od 65 godina (31,6%).⁴¹
- Prosečna starost učinjoca je 58 godina. Petinu učinilaca (21,1%) čine lica koja imaju pristup oružju i nose oružje na osnovu posla kojim se bave.⁴² U medijskim izveštajima imenuju se sledeća zanimanja učinilaca koja podrazumevaju nošenje i pristup oružju – poljočuvar i lovočuvar (dva slučaja) i policajac (dva slučaja).⁴³
- Najčešće sredstvo izvršenja femicida vatrenim oružjem je pištolj (68,4% slučajeva).⁴⁴
- U skoro trećini slučajeva vatreno oružje je u legalnom vlasništvu učinjoca (31,6% slučajeva), a svaki peti korišćeni komad oružja je ilegalan (21,1% slučajeva).⁴⁵
- U oko četvrtini slučajeva (26,3%) okruženje učinjoca i žrtve moglo je imati saznanja da on ima oružje jer se bavio poslom koji podrazumeva pristup oružju i nošenje oružja ili je oružje posedovao u vezi sa hobijem. U svakom četvrtom slučaju (26,3%) mediji su izvestili o kriminalnoj prošlosti učinjoca (zloupotreba službenog položaja, saobraćajna nesreća, prekršaji, razbojništva i sl.).⁴⁶

³⁹ *Ibid.*⁴⁰ *Ibid.*⁴¹ *Ibid.*⁴² *Ibid.*⁴³ *Ibid.*⁴⁴ *Ibid.*⁴⁵ *Ibid.*⁴⁶ *Ibid.*

- Svaki peti učinilac (21,1%), prema navodima medijskih izveštaja, imao je ranije prijave nadležnim institucijama za vršenje nasilja u porodici. U skoro trećini slučajeva nema podataka o tome, a u nešto manje od polovine (47,4%) slučajeva mediji navode da nije bilo ranijih prijava.⁴⁷
- Nakon ubistva žrtve, 78,9% učinilaca je pokušalo da izvrši ili izvršilo samoubistvo. U samo jednom od ukupno četiri slučaja u kojima učinilac nije izvršio samoubistvo, slučaj je u posmatranom periodu dobio sudski epilog i taj sudski epilog je zabrinjavajući jer je delo iz težeg prekvalifikovano u lakše (umesto za teško ubistvo učinilac je osuđen za ubistvo). Takođe, učinilac je pušten na slobodu do pravnosnažnosti presude, zbog čega je porodica ubijene žene bila u strahu za svoju bezbednost pošto živi u neposrednoj blizini učinjoca.⁴⁸

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ *Ibid.*

ZAKLJUČCI

- Od 2017. do 2020. godine unapređeno je prikupljanje i evidentiranje podataka u vezi sa nasiljem u porodici i partnerskim odnosima u svim nadležnim institucijama.
- Podaci koje pojedinačne institucije evidentiraju nisu međusobno uporedivi jer ne postoji jedinstvena metodologija evidentiranja podataka, zbog čega je još nemoguće pratiti ishode pojedinačnih slučajeva u vezi sa nasiljem u porodici od trenutka prijave do sudskog epiloga.
- U okviru posebnih evidencija koje vode MUP, RJT i sudovi, posebni podaci o socio-demografskim karakteristikama žrtve nisu deo osnovnih evidencija o krivičnim delima u vezi sa nasiljem u porodici. Nadležne institucije u okviru svojih redovnih dužnosti prikupljaju ove podatke kao standardizovane, ali ih ne obrađuju i ne ukrštaju sa drugim podacima o žrtvama, oštećenim licima i učiniocima ovih KD.
- Podaci o pojedinim tipovima nasilja nisu dostupni jer zakoni na osnovu kojih se definišu grupe podataka koje se prikupljaju nisu usklađeni sa odredbama Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.⁴⁹
- Statistički i drugi javno dostupni podaci koji se odnose na krivična dela u vezi sa nasiljem u porodici sadrže zbirne podatke, ali ne i podatke za njihove oblike, pa ni u kvalifikatornom obliku koji je KZ propisao ako je delo učinjeno oružjem ili opasnim oruđem.

⁴⁹ Zakon o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, *Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori*, br. 12/13.

- Podaci o sredstvu izvršenja u odnosu na svako KD u vezi sa nasiljem u porodici i njegovom obliku, nisu dostupni. Prikupljanje i ukrštanje podataka po polu, uzrastu, odnosu počinjocu i žrtve i po posedovanju oružja (civilno stanovništvo, službena lica, legalno ili ilegalno posedovanje, korišćenje tuđeg oružja) omogućilo bi potpunije sagledavanje zloupotrebe vatrenega oružja u kontekstu nasilja u porodici.
- Podaci o femicidu ne prikupljaju se na način koji omogućava jasnu identifikaciju ovog dela i sredstva njegovog izvršenja.
- Podaci iz evidencija policije, tužilaštva i pravosudne statistike centrirani su oko učinjocu. Posebno podaci policije i tužilaštva nisu usklađeni i povezani sa podacima iz pravosudne statistike, pa nema mogućnosti za utvrđivanje obima i karakteristika krivičnih dela u vezi sa nasiljem u porodici na način kojim bismo dobili objedinjeni podatak o žrtvama krivičnih dela.
- Svrha prikupljanja i obrade podataka je efikasna primena zakona, ali i praćenje pojave, te je od izuzetne važnosti da imamo tačne, jedinstveno sistematizovane i javno dostupne podatke u vezi sa nasiljem u porodici.

LITERATURA

1. Akcioni plan za poglavlje 24, dostupno na: <https://media.cpes.org.rs/2020/09/Akcioni-plan-PG-24.pdf>.
2. *Analiza slučajeva femicida učinjenih vatrenim oružjem*, UNDP, 2021, dostupno na: https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/library/womens_empowerment/analiza-slucajeva-femicida-vatrenim-oruzjem.html.
3. Campbell, Jacquelyn C., et al, *Assessing Risk Factors for Intimate Partner Homicide*, NIJ JOURNAL / ISSUE NO. 250, dostupno na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/jr000250e.pdf>.
4. Godišnji izveštaji i saopštenja Mreže „Žene protiv nasilja“ o femicidu iz prethodnih 10 godina, dostupni na: <https://www.womenngo.org.rs/publikacije/izvestaji-o-femicidu-u-srbiji>.
5. Internet, dostupno na: <https://www.politika.rs/sr/clanak/447173/Gra-dani-predali-drzavi-28-914-komada-oruzja>.
6. Krivični zakonik Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019, dostupno na: <https://www.paragraf.rs/propisi/krivicni-zakonik-2019.html>.
7. Mapa puta za održivo rešenje za suzbijanje nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakinim oružjem i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine, dostupno na: https://www.seesac.org/f/docs/publications-salw-control-roadmap/Roadmap_brosura_20x20_BCMS_web.pdf.

8. *Nasilje u porodici i zloupotreba vatrenog oružja*, UNDP, 2021, dostupno na: https://www.rs.undp.org/content/serbia/sr/home/library/womens_empowerment/nasilje-u-porodici-i-zloupotreba-vatrenog-oruja.html (10. oktobar 2021).
9. Podaci MUP RS, dostupno na: <https://www.politika.rs/sr/clanak/359796/Zakon-smanjio-potraznju-za-legalnim-oruzjem>.
10. Porodični zakon, *Službeni glasnik RS*, br. 18/2005, 72/2011 – dr. zakon, 6/2015.
11. Republičko javno tužilaštvo, A. br. 651/21, od 9. 11. 2021.
12. SEESAC, „U fokusu – Monitoring nasilja vatrenim oružjem“ (*In Focus – Armed Violence Monitors*), 2014, dostupno na: <https://www.seesac.org/AVMP/>.
13. Zakon o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova, *Službeni glasnik RS*, br. 24/2018.
14. Zakon o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, *Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori*, br. 12/13.
15. Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, *Službeni glasnik RS*, br. 94/2016.
16. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, *Službeni glasnik RS*, br. 87/2018, dostupno na: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zastiti_podataka_o_licnosti.html.

Beleške

Beleške

Beleške

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.54./55(497.11)

343.54./6-055.2(497.11)

СТЕПАНОВ, Биљана, 1964-

Nasilje u porodici – šta govore podaci / [autorka ovog pregleda podataka je Biljana Stepanov]. - Beograd : Program Ujedinjenih nacija za razvoj, 2022 (Beograd : Proof). - 81 str. : tabele, graf. prikazi ; 30 cm

“ ... u okviru projekta ‘Smanji rizik, povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici’ ...” --> str. 4. - Podatak o autorki preuzet iz kolofona.
- Tiraž 300. - Skraćenice: str. 7. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 81-[82].

ISBN 978-86-7728-311-7

а) Породично насиље -- Србија б) Жртве насиља
-- Жене -- Србија

COBISS.SR-ID 58411785

ROADMAP
FOR A SUSTAINABLE SOLUTION TO THE ILLEGAL POSSESSION,
MISUSE AND TRAFFICKING OF SALW AND THEIR AMMUNITION
IN THE WESTERN BALKANS BY 2024

